

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики

17 жовтня 2023 року

ПОТУРАЄВ М.Р. Вітаю!

Дякую, Миколо Леонідовичу, що переробили свій графік і змогли приєднатися.

Отже, колеги, декілька коментарів стосовно того, як ми сьогодні будемо працювати. Зараз ми почнемо з розгляду Державної програми підтримки української мови як державної.

Ростислав Володимирович Карандєєв – виконуючий обов'язки Міністра культури та інформаційної політики приніс свої вибачення, тому що ми зсунули графік і він не зможе бути особисто з нами, зараз іде засідання уряду. Але я сподіваюсь, що це не завадить нам познайомитись з презентацією. І є всі фахівці і уповноважені особи, які нам дозволять, якщо будуть у нас додаткові запитання, їх з'ясувати.

Далі ми перейдемо до питання поточного стану справ і перспектив діяльності Українського культурного фонду. І далі перейдемо до питання, яке ми планували щодо стану справ з опікою в Україні.

Оскільки завтра ми зайдемо в розгляд державного бюджету і будемо знаходитись в правах, то процедурно ми не маємо права під час розгляду правок проводити засідання комітету. Відповідно я пропоную сьогодні між будь-яким з питань, коли всі колеги будуть, проголосувати декілька питань.

З завтрашнього дня, на жаль, попри те, що я пропонував проголосувати сьогодні законопроект № 10126, який був зареєстрований на прохання Голови Служби безпеки України, ми не зможемо, оскільки сьогодні був зареєстрований альтернативний. Тексту альтернативного на сайті ще немає, тому ознайомитися з ним у нас немає з вами можливості, тому відповідно не

можемо сьогодні розглянути це питання: про 10126 і альтернативний до нього.

Але я думаю, що ми можемо розглянути проект Постанови 10106 про увіковічення пам'яті народних депутатів України попередніх скликань Барни, Марченка і Слабенка, які загинули, захищаючи Україну від російських загарбників. Не думаю, що є якісь підстави це питання відкладати, воно зрозуміле, постанова зрозуміла, все, мені здається, зрозуміло.

Закон 9350, він потребує точно обговорення, тому сьогодні я його вносити не буду, це "Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціального захисту журналіста".

А от законопроект 10098, який стосується можливості для національного суспільного мовника належним чином виконувати свої договірні зобов'язання в першу чергу перед іноземними контрагентами, я би сьогодні розглянув би і його проголосував.

Також повідомляю вам, що, за пропозицією нашого колеги Андрія Ростиславовича Бобляха, ми знімаємо питання завтра і відповідно сьогодні про результати перевірки Держаудитслужби ДП "Львівський державний цирк". Можливо, ми повернемося до нього пізніше, але точно не будемо розглядати його найближчим часом. Можливо і конфлікт, до речі, буде остаточно урегульований і нам взагалі не доведеться це розглядати, дуже на це сподіваюсь.

Я це збирався зробити завтра в "Різному", але справа не може відкладатися. До нас зайшов лист від громадської організації, але ця проблема відома. Я дозволю, Микола Леонідович можливо ще там два слова прокоментує, тому що насправді ми обидва про цю проблему знаємо. Микола Леонідович навіть в своєму документальному фільмі, який він презентував, була прем'єра на фестивалі VIA CARPATIA в Івано-Франківську, де я мав честь бути присутнім.

Ця проблема, лист стосується конкретного храму, якщо я не помиляюсь, в місті Бородянка, в смт Бородянка, перевірте, будь ласка. Ну я уточню, поправлю себе, якщо я помиляюся. Але ця проблема, вона поширена. А, Буча, значить церква в Бучі.

Ця проблема поширена не лише в Київській області, вона поширена по Україні. Що відбувається? Я вам доповідаю. Значить, таких фактів багато, просто звернення надійшло щодо одного. Відбувається зараз масова передача будівель храмів, які належали релігійним організаціям як громадським організаціям, на ТОВ, на ФОП, на просто фізичних осіб.

Я не можу зараз попередньо це оцінювати, але скажу, що це дуже схоже на рейдерство, тому що якщо будівля належала громаді, тим більше якщо будівлю зводила громада коштом громади, то її незаконна передача на якусь окрему фізичну особу або на якийсь ФОП, або на якесь ТОВ, то це є точно рейдерство, як на мій погляд, і безперечно держава має реагувати на факти такого пограбування українських громадян.

Тому, значить, я з вашого дозволу підготував звернення на міністра юстиції. Воно стосується не тільки цього храму в Бучі, воно стосується ситуації як такої. І я буду просити сьогодні, оскільки ми завтра не зможемо зібратись, а ситуація невідкладна, це відбувається просто щодня фактично нові випадки фіксуються, то щоб ми рішенням комітету сьогодні дозволили мені до міністра юстиції звернутись з таким листом з приводу цієї ситуації в цілому.

Є антирейдерська комісія, громади туди звертаються, але потрібна також, звичайно, підтримка і нашого комітету, щоб Міністерство юстиції і міністр особисто знали, що ми про це проінформовані, ми це контролюємо і ми, звичайно, будемо це питання тримати далі на контролі і не будемо його полишати.

ФЕДИНА С.Р. Пане Микито, а чи можна було б одразу, щоб ми звернулись так само, бо тут присутні представники Служби безпеки України, оскільки вони активно займаються якраз боротьбою з московською церквою, щоб вони так само звернули увагу на оцей процес. Тому що ті, хто починають отаке перереєстровувати, значить, в них точно "рильце в пушку".

ПОТУРАЄВ М.Р. Софіє Романівно, я вам скажу так, що вони про це знають, але давайте в них зараз запитаємо, чи треба їм таке звернення...

ФЕДИНА С.Р. Додаткове, так.

ПОТУРАЄВ М.Р. ...бо я не переконаний, що це їхня підслідність.

Але те, що наші контррозвідники знають про ці ситуації і ведуть перелік кожного такого випадку, це так воно і відбувається. Просто я не впевнений, що це їхня підслідність, бо, можливо, нам треба звернутись, окрім Міністерства юстиції, нам треба звернутись на Офіс генпрокурора і Нацпол. Тут я просто не впевнений.

Але оскільки представники Служби безпеки з нами сьогодні, то якщо вони зможуть нам відповісти, чи варто і на них також такого листа спрямувати, то ми безперечно спрямуємо.

Отже, колеги, тоді Микола Леонідович там обмежений в часі і деякі колеги теж мають свої плани, значить, я пропоную визначитись щодо запропонованого порядку денного з тими додатковими пропозиціями, які я запропонував, і за нього проголосувати.

Колеги, хто за те, щоб підтримати запропонований порядок денний, прошу голосувати.

Потураєв – за.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Княжицький – за.

В'ЯТРОВИЧ В.М. В'ятрович – за.

ФЕДИНА С.Р. Федина – за.

СУШКО П.М. Сушко – за.

КРАВЧУК Є.М. Кравчук – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

БОБЛЯХ А.Р. Боблях – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

ЛЕРОС Г.Б. Лерос – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Гео Багратович.

Колеги, хто є проти? Хто є утримався? Дякую. Рішення прийнято одноголосно.

Колеги, переходимо до питання, якого ми з вами чекали дуже давно: це питання Державної цільової програми розвитку та поширення української мови. Хочу подякувати всім, хто був дотичний, всім, хто нагадував виконавчій владі, що це необхідно зробити. Хочу подякувати міністерству і пану Карандєєву. Я розумію, що це не лише пана Ростислава заслуга, там багато людей працювало, але от саме зараз вона нарешті з'явилася і це, я вважаю, суттєвий крок вперед. Ну і, звичайно, пану Тарасу Кременію, який це питання не полишав жодного дня, як був на посаді. Ну і всім громадським активістам, які теж нагадували про те, що це необхідно зробити.

Отже, приємний момент, давайте переходити до презентації. Будь ласка, слово представниці Міністерства культури та інформаційної політики. Будь ласка, вам слово.

ПАНАМАРЧУК О.О. Доброго дня, шановні народні депутати. Чутно, так?

ПОТУРАЄВ М.Р. Так, ми вас чудово чуємо. Будь ласка.

ПАНАМАРЧУК О.О. Мене звати Панамарчук Олена, я очільник соціокультурного напрямку Міністерства культури та інформаційної політики. Нашим підрозділом була розроблена Державна цільова програма з розвитку та поширення української мови. Я дякую за можливість, що ми маємо сьогодні цю можливість презентувати програму.

Насправді я хочу зазначити, що це пряма норма нашого Закону профільного про забезпечення функціонування української мови як державної щодо необхідності розробки такої державної цільової програми.

Для того щоб розробити цю державну цільову програму, насамперед була затверджена на уряді Концепція Державної цільової національної культурної програми забезпечення всебічного розвитку функціонування української мови як державної у всіх сферах суспільного життя на період до 2030 року. Це розпорядження Кабміну було затверджено у 2021 році.

Мусимо зазначити, що розробка програми була ще з кінця минулого року. На початку цього року вже оформлена програма відповідно до законодавчих вимог була розіслана по всіх центральних органах виконавчої влади. Були дані змістовні зауваження.

Ця програма була опрацьована також у Міністерстві фінансів і це дещо нас зупинило на етапі уже удосконалення державної цільової програми, тому що було зроблено багато зауважень щодо наявності обмежених фінансових

ресурсів для запуску в повному обсязі цієї програми. Ми були змушені дещо переглянути пріоритети.

Водночас ми дякуємо і народним депутатам, комітету, і Уповноваженому Тарасу Кремінію, що нас дещо перенаправили і все-таки ми пішли тим шляхом, що спочатку повинна бути програма, яка є основою для того, щоб всі інші органи державної та місцевої влади могли формувати свій пріоритет і саме на підставі цієї розробленої і затвердженої програми. І саме це має бути основою для формування своїх бюджетів і пріоритетів щодо державної мовної політики.

Що ми розробили? Що ми можемо вам показати зараз, як ми спланували цю діяльність? Ми розуміємо, що під час повномасштабного російського вторгнення українська мова зміцнилася у всіх сферах нашого життя. Водночас ми розуміємо, що зріс фундаментально попит наших громадян на вивчення, на вдосконалення нашої рідної мови, зокрема внутрішньо переміщених наших осіб, а також на отримання повноцінного і якісного культурного продукту.

Тому метою нашої програми, і ви це бачите на слайді, маємо створення умов для подолання наслідків русифікації, всебічного розвитку і функціонування державної мови у всіх сферах суспільного життя і на всій території країни, а також її популяризація на міжнародній арені. Ми пішли такими напрямками, що ми бачимо, що в нашій країні це йде через публічну сферу, тобто це на рівні органів місцевої, державної влади та комунального сектору, на рівні бізнесу та приватної сфери, тобто спілкування в родині та міжособистісному спілкуванні.

Водночас ми бачимо дуже великі потреби щодо спілкування і популяризації української мови за кордоном, адже ми бачимо, що дуже багато переміщених осіб саме там, дуже багато діточок зі своїми родинami перебувають за кордоном і там саме має бути підтримана і популяризована наша мова, щоб ми не втратили. Тому що наші діти вивчають, як правило,

іноземну мову в країні перебування, водночас вони перебувають і на сімейному навчанні. І оця ланка щодо спілкування дещо може бути втраченою. Тому дійсно завдання держави, щоб мова була на дійсно високому рівні і там, за кордоном, щоб були можливості для наших і дітей, і пересічних громадян, які там опинилися, саме мати онлайн можливості, а також офлайн можливості щодо вивчення і опанування і тих втрачених навиків щодо спілкування нашою мовою.

Ми маємо в рамках цієї програми, можливо ви коли будете дивитися, мати можливість бачити саме формальну цю програму у вигляді додатку 2, можливо ви так не побачите оці спецпроекти, які от ми тут записали, але насправді вони будуть реалізовані, коли затвердиться ця програма.

Тобто ми бачимо завдання номер один - це спецпроект щодо мовної деокупації. Тобто це подолання наслідків лінгвоциду української мови та заходи з відновлення функціонування державної мови на деокупованих територіях. Ми бачимо і втрату бібліотечного фонду на деокупованих територіях, ми бачимо повністю, що була русифікація, яка насаджена на тих територіях, і ми маємо запропонувати нашим громадянам всі можливості для відновлення та посилення можливостей щодо опанування і спілкування рідною мовою.

Другий спецпроект ми назвали "Популяризація української мови". Це, звичайно, у віданні більше Міністерства культури та інформаційної політики, нашого підвідомчого Держкомтелерадіо, які мають провести інформаційну кампанію та інші заходи з промоції української мови в Україні та світі.

Насправді, якщо ми будемо говорити про можливості, ті ж курси, ті ж розмовні клуби, в країні нашій існують як офлайн можливості, так і онлайн можливості. Але коли ми розмовляємо на всіх рівнях, мало хто знає про ці можливості, тому наша задача - це популяризувати і інформаційно дуже підсилити.

Ми бачили навіть на сайті Уповноваженого дуже гарні можливості щодо онлайн-курсів. Насправді вони розбиті по регіонах, але це тільки під час розробки і під час такого опрацювання, скажемо, системного ми бачимо, але багато наших громадян навіть не знають про це. Тому дійсно оця друга наша направленість, вона має суттєву роль для того, щоб програма запрацювала, і можливості для людей, щоб були в повному обсязі ознайомлені.

І третє, звичайно, це підвищення освітнього потенціалу. Удосконалення рівня володіння та викладання української мови педагогічними працівниками та викладачами курсів української мови. Ми знаємо, що це більш питання в сфері Міністерства освіти та науки. Вони нам дали свої пропозиції, вони змістовні, вони є у нас в завданнях та заходах цієї державної цільової програми. Дещо потрібно буде підсилити фінансовий ресурс для цього. Також ми думаємо, що це може бути також реалізовано за кошти наших партнерів. Дуже багато реалізується міжнародних проєктів. Тому ми думаємо, що теж під час реалізації цієї програми цей проєкт, підпроєкт у нас запрацює.

Якщо ми говорили, що в нас є три направлення, які слугують на публічну сферу, на бізнес та на приватне спілкування, то хотілось би зупинитись, по-перше, на публічній сфері. Що ми маємо нашою стратегічною ціллю? Звичайно, що українська мова – це мова надання публічних послуг. Ми знаємо, що це вимога профільного закону і вимога в будь-якому цивілізованому світі, в кожній країні публічні послуги надаються офіційною рідною мовою.

Які в нас виклики є? І ми дивились дуже багато соціальних досліджень, що, якщо бути відвертими, то 30 відсотків працівників публічної сфери не володіють державною мовою в повному обсязі відповідно до тих вимог українського правопису, інших стандартів, які затверджені в Україні. Тому

завдання нашої програми є створити необхідні умови для опанування державною мовою для працівників і кандидатів на посади в публічній сфері.

Що ми хочемо, щоб до 30-го року було? Ми маємо сподівання, що все-таки до 2030 року абсолютно всі державні службовці та посадові особи будуть володіти державною мовою відповідно до вимог українського правопису, інших стандартів, які затверджені відповідно до повноважень Національної комісії зі стандартів державної мови. І вони мають надавати абсолютно всі публічні послуги і публічні комунікації виключно державною мовою.

Що передбачає програма в цій сфері? Звичайно, це онлайн-курси з опанування державною мовою для посадових осіб та кандидатів на посади до органів влади. Мовні курси мають бути розповсюджені не лише, скажемо так, в столиці, у великих містах, а також на всіх регіональних рівнях. Коли ми опрацьовували державні цільові програми, ми бачили, що дуже багато регіонів затвердили свої регіональні цільові програми щодо розвитку української мови.

Саме ми розуміємо, що таке поєднання місцевих програм і напрямків у державній політиці через прийняття державної цільової програми мають підсилити цей напрямок і на системній основі мають запрацювати і онлайн-курси, і офлайн-курси. Тобто мають бути всі можливості для опанування людьми, які хочуть стати державними службовцями або посадовими особами органів місцевого самоврядування, для опанування на належному рівні державної мови.

Що ми маємо в напрямку бізнесовому? Якщо у публічній сфері у нас тільки 30 відсотків ми можемо допускати, що в повній мірі не володіють державною мовою, то в бізнесі тут ні для кого не секрет, що люди спілкуються дуже часто російською мовою. І чи є це проблемою? Мабуть, це виклик. Проблема – це виклик, що все-таки за даними соціопитувань 26 відсотків населення користується у бізнес-комунікаціях українською мовою.

Лише 55 відсотків працівників приватного бізнесу вільно володіють державною мовою.

Хоча останнім часом відповідно до вимог мовного законодавства ми бачимо, що у бізнесовій сфері, а саме в наданні послуг ми бачимо дуже значні зрушення щодо надання цих послуг виключно українською мовою. І тут теж мають спрацювати мотиваційні заходи, тобто можливості для оволодіння мовою на всіх рівнях через розвиток і мовних курсів, через розвиток розмовних клубів, через надання якісного україномовного контенту на телебаченні, на радіо, через соціальні мережі.

Тобто наше завдання – дійсно створити такі додаткові умови для опанування державної мови працівниками бізнес-сфери і поміж того розробити ще і запровадити державні стандарти української мови і української професійної термінології. Ми бачимо, що і в області медицини, освіти, інженерії дуже багато російськомовної термінології, дуже важко знайти ту літературу, яка саме україномовна, яку можна опанувати вже на рівні не вищих учбових закладів, а на рівні бізнесу саме вільно і доступно.

І ми хочемо завдяки реалізації державної цільової програми досягти того, що нехай не 100, але 80 відсотків працівників в усіх галузях української економіки мають володіти державною мовою та професійною термінологією. До 2030 року мають бути розроблені державні стандарти української професійної термінології у 80 відсотках галузей української економіки та інших сферах суспільного життя.

Що тут буде конкретно зроблено? Ми можемо вважати, що буде створено національний корпус української мови. Так доступною мовою ми для себе визначили, що це електронний цифровий такий каталог текстів зі слів української мови для використання штучним інтелектом. Насправді, коли ми готуємо різну інформацію і користуємося штучним інтелектом, дуже мало у нас все-таки цього контенту україномовного, який може піти на такий штучний інтелект. Тому завдання і Національної академії наук, і

Національної комісії зі стандартів української мови саме створити такий національний електронний корпус української мови.

Також важливою складовою тут є і розробка системи національної термінології і термінографії, а також створення і видання термінологічних словників відповідно до державних стандартів. Тобто це такий більше підхід уже науковий і ми маємо сподівання, що він буде реалізований.

Щодо приватної сфери. Українська мова – основна мова спілкування у побуті та мова міжетнічного спілкування, це наша стратегічна ціль. Я думаю, що ні для кого не секрет, в соціальних мережах нещодавно було опубліковано, що київські дошкільнята і учні молодших класів спілкуються переважно поза учбового часу російською мовою. Це дійсно є проблема. І дійсно завдання і держави зробити так, щоб вони мали мотиви заохочення до того, щоб і вдома, і в свій час, коли діти виходять поміж урочного часу, вони спілкувалися рідною мовою, щоб це була така правильна і красива мова, якою б дійсно хотіли спілкуватися наші дітки.

Тому це дійсно виклик, що у нас 77,8 відсотка національного складу населення становлять українці і лише чи вже, тут кожен може оцінити для себе по-різному, 58 відсотків усього населення розмовляють вдома та в побуті українською мовою. І ми хочемо, щоб цей показник у нас максимально зріс, щоб у нас взагалі в 30-му році не поставало таке питання: якою мовою розмовляти? Щоб це було за замовчуванням, як у всіх розвинених країнах розмовляють на своїй рідній мові, то дійсно наше завдання тут максимальне: потрібно створити ті умови, щоб українська мова звучала скрізь, на телебаченні був такий україномовний продукт, не тільки на телебаченні, в театрах, в закладах культури, щоб дійсно було спонукання розмовляти саме своєю рідною мовою.

Тому ми маємо сформувані саме такий якісний україномовний продукт для цілісного інформаційно-культурного простору нашої держави. І ми маємо сподівання, що в 30-му році не 80 все-таки відсотків, а будемо

сподіватися, що всі ми будемо розмовляти на своїй рідній мові і в побуті між собою і коли виконуємо свої обов'язки як професійні, так і державні.

Що ми маємо зробити? Ми маємо все-таки популяризувати та запровадити на системній основі мережу курсів вивчення української мови. Окремим напрямком, ми розуміємо, що дуже важливою складовою є запровадження таких курсів для наших захисників і захисниць. Також дуже важливим напрямком є популяризація україномовних книг, є мотивація нашого населення придбавати такі книги, особливо коли є можливість отримати нашим юним співгромадянам, коли це буде надано на безкоштовній основі через застосунок "Дія", як ми знаємо, вже наступного року буде впроваджена така програма. Ми маємо сподівання, що саме якісна книга стане доступною максимально при цьому.

І також через наші інституції, такі як Український культурний фонд і Український інститут книги, ми маємо зробити проекти, які будуть давати нам можливість отримувати гранти на переклади та видання іноземної літератури українською мовою, надання грантів для авторів, для створення національного українського продукту і те, що я казала, українську книгу для дітей для того, щоб наші діточки мали яскраві, гарні книжки, які б хотіли батьки читати нашим діткам.

Українська без кордонів. Дійсно, що необхідно системно мати промоцію української мови у світі. Зараз це актуально, зараз вона є. І завдяки нашому Президенту і Першій леді ми маємо на міжнародній арені і підтримку, і наша мова звучить скрізь у світі. Водночас у нас відсутній стандарт української мови як іноземної. Недостатній рівень захисту мовних прав та задоволення мовних потреб українських громадян та осіб українського етнічного походження за кордоном.

Я говорила на початку презентації, що є ця проблема за кордоном. Чесно кажучи, ми зверталися і до Міністерства закордонних справ, і до Українського інституту щодо надання пропозицій – що ж ми можемо зробити

за кордоном, маючи на увазі те, що у нас як у міністерства обмежені можливості, а в Міністерстві закордонних справ розгалужена мережа дипломатичних представництв, вони працюють з громадами українців за кордоном. На жаль, ми не отримали ніяких пропозицій.

Тому ми самі ініціюємо все-таки на базі і дипломатичних представництв, і таких громад створення і розмовних клубів, і популяризацію української мови шляхом інформування громадян про онлайн-курси, шляхом того, щоб книжки українською мовою з'являлися в цих місцях і щоб була потужна інформаційна кампанія.

Між тим, ми хочемо до 2030 року розробити та запровадити стандарти української мови як іноземної, організовані за європейськими мовними стандартами. Ми розуміємо, що цей напрямок більше направлений на тих іноземців, які в Україні та за кордоном хочуть вивчити українську мову. Запровадити в Україні та за кордоном курси української мови як іноземної за європейськими стандартами, забезпечити промоцію української мови в офіційних структурах Європейського Союзу в рамках інтеграції України до європейського простору. І підвищити рівень задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, які проживають за кордоном, шляхом поширення якісного україномовного культурного продукту на зовнішні ринки.

Я хочу тут зазначити, що ті заходи, які ми вписали, це те, що ми так думали і взагалі зі своєї інтуїції бачачи, що відбувається, але все-таки якщо будуть пропозиції, як підсилити ще напрям щодо популяризації і відновлення української мови за кордоном для наших громадян, ми були б ще дуже вдячні, можливо, підсилити цей напрям.

Тобто ще однією такою "ланочкою", якою ми хочемо підсилити саме цей напрям за кордоном, це впровадження благодійного проекту "Книжки за кордон". Ми розуміємо, що цей проект впроваджується за підтримки Першої леді і це дуже потужний проект. І ми маємо сподівання, що все-таки він буде

на системній основі продовжений. Ми маємо сподівання, що буде популяризована українська література за кордоном, що наш український Інститут книги і Український інститут, і МЗС будуть брати участь у тих публічних заходах, ярмарках і виставках, де всі будуть бачити, що українська мова і українська книга є потужною зброєю українців. І також ми все-таки сподіваємося, що мовні курси для українських дітей запрацюють за відповідними стандартами, які розробить Міністерство освіти та науки.

І, звичайно, ми розуміємо, що одна справа це українці за кордоном, але ми знаємо, що дуже багато вимушено переміщених, внутрішньо переміщених осіб на території України. Вони у нас знаходяться скрізь, на всій території нашої країни. І наскрізна, ми розуміємо, що має бути все-таки мережа курсів з української мови, в тому числі підсилена на деокупованих територіях, тобто ми маємо працювати тут з регіонами на місцевому рівні.

Саме на місцевому рівні має бути теж розроблений якісний український медіапродукт. Це, безумовно, дитяча література, шкільні підручники українською мовою і ті ж сертифікати, які теж потужно підтримати на деокупованих територіях українську мову, українську книгу. І щоб всі зрозуміли, що наша мова це наша зброя.

Дякую за увагу.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую дуже.

Я, колеги, не бачу наразі, оскільки презентація на екрані, розумію, що, можливо, ви хочете прокоментувати. Але, поки в нас перенастроюється екран, я хочу надати слово, запросити в якості рецензента пана Тараса Кременія. Будь ласка, пане Тарасе, ви вже з цим документом знайомились, обмінювались з представниками міністерства думками. Ваші враження, ваша оцінка цієї програми. Будь ласка.

КРЕМІНЬ Т.Д. Шановний Микито Руслановичу, члени комітету, шановні доповідачі, присутні на засіданні нашого комітету. Від себе особисто хочу подякувати за спільну ініціативу, що справді ми змогли хоча б сьогодні, але почати важливе обговорення і запуск надзвичайно важливої Державної програми сприяння опануванню української мови як державної, як це визначено мовним законом. В Прикінцевих положеннях вказано, що до 16 січня 2020 року Кабінет Міністрів мав подати такий документ і відповідно затвердити.

Мені здається, що за цей час не можна говорити про 100 відсотків дії цього закону, тому що немає державної програми, але я не міг собі уявити, що, власне, і розробка і затвердження буде одним з найскладніших параметрів цього важливого документу.

Хочу сказати, що за ці 3 роки в нас імплементовано 7 статей, які кардинально змінили україномовний світ в нашій державі в ключових сферах. Я кажу про сферу обслуговування, сферу телебачення, сферу культури. Запущено дві інституції, в нас працює Національна комісія зі стандартів державної мови, доволі успішно провадить свою роботу з оцінки рівня володіння української мови як громадян України, так і охочих набути громадянство. В 20-му році призначено уповноваженого другого, в 19-му була перша уповноважена. Разом із тим цим законом було визначено і справді на майданчику комітету розроблено і затверджено надзвичайно важливі закони: про корінні народи в 21-му і про національні спільноти. І тут, так би мовити, і комар носа не підточить, бо справді це працює.

Тому і поява цього документу – це той важливий компонент, який ми повинні сьогодні розглянути і очевидно підтримати, бо далі часу, як на мою думку, немає.

Тому я дякую Міністерству культури та інформаційної політики за таку волю, вона справді сьогодні надзвичайно важлива. І в умовах повномасштабного вторгнення, коли ми побачили, що відбувається на

деокупованих територіях, коли ми бачимо великий і стрімкий перехід громадян України на спілкування українською мовою і, здебільшо, переважно або тільки українською мовою, коли ми бачимо, як світ спілкується з нами, сьогодні є велика потреба у підтримці кожного з нас, кожного з охочих і спілкуватися, і бути забезпеченим своїм правом.

Як визначено у статті 5 "Державної програми сприяння опануванню державної мови" Кабінет Міністрів затверджує і забезпечує виконання державної програми. Ну і тут, звичайно, лідерська роль комітету важлива і ключова.

На чому хотів би зупинити свою увагу, що справді було зроблено? І тут я дякую доповідачу за те, що згадали про ту мовну інфраструктуру, яку нам вдалося реалізувати за цей короткий проміжок часу. Спільно з комітетом ми змогли запустити і зараз ефективно працює 77 місцевих програм, з яких 17 обласних. Це дуже потужно, особливо якщо говорити про південь, схід, центр України і, звичайно, захід нашої держави. Хочу відзначити, що такі програми користуються популярністю, вони виконуються.

Першою серед таких була черкаська обласна програма, 2021 рік. І, що важливо, ми змогли об'єднати на основі цього документа інші регіони. У нас діє понад 500 безкоштовних локацій з опанування української мови. І це волонтерські ініціативи, почасти вони підтримані місцевою владою. Дехто з місцевих бюджетів знайшов ресурси для забезпечення дії таких курсів. І традиційно вони є на базі закладів культури, якщо говорити про бібліотеки або бібліотеки-філії і місцеві, і обласні. І це стосується закладів освіти – це і школи, це, звичайно, і університети.

Безперечно у нас є такі локації за кордоном і в тих місцях, де є сильна українська громада, а з початком повномасштабного вторгнення ми побачили, що такий інтерес є в усіх країнах і в великих містах, що це Польща або Чехія, Литва, Латвія, Естонія. Ми бачимо такий інтерес, і поява таких

курсів, і можливість забезпечення – це в тому числі про конституційне право здобувачів освіти на отримання інформації і послуг, знань державною мовою.

Тому я дякую міністерству, дякую комітету, дякую народним депутатам, які наголошували на важливості цього документа. Серед важливих компонентів, і це покладено в основу мети і завдань проекту цієї програми, тут комплексно охоплено проблему, виокремлені завдання і також взято до уваги і ті зусилля, які мають бути простимульовані з боку держави. І, зрозуміло, це стосується фінальних результатів, коли ми хочемо побачити в кінцевому результаті, що ми хотіли б мати.

Звичайно, це і питання важливо для всіх нас – це поширення української мови у світі. І, скажімо, проект Першої леді стосовно української мови у провідних музеях – це те, що користується величезною популярністю, це те, що дозволяє говорити нам про мовну культурну складову нашої міжнародної співпраці. Важливий елемент цього документу – це є питання відновлення на отримання інформації послуг громадянами України на деокупованих територіях. Тому приділялася увага окремих комітетів. Я думаю, про це ми можемо поговорити окремо.

Що важливо сказати? Держава має забезпечити безкоштовні курси і це визначено статтею 6-ю. Адже обов'язок громадянина України вільно володіти державною мовою, відповідно держава в статтею взяла на себе обов'язок організувати безкоштовні курси як для дорослих, так і забезпечити рівень викладання української мови в закладах освіти, тощо. Скажімо, ми маємо сьогодні іспити на рівень володіння державної мови і для держслужбовців, і для посадовців, і для співробітників різних служб, і так далі, але, на превеликий жаль, у нас немає адаптованих до цього курсів – і це звичайно нонсенс.

У нас, на превеликий жаль, немає достатньо коштів для того, щоб своєчасно друкувати підручники, у нас немає можливості забезпечити посібниками, словниками, самовчителями громадян України. І я дякую

присутнім тут колегам, які ініціювали або принаймні забезпечили друк таких підручників. Наприклад, я бачив блискуче видання Академії Служби безпеки "Державна мова" з української мови, і це заслуговує великої поваги.

Тому крім курсів це, звичайно, підтримка актуального українськомовного культурного продукту насамперед для молодшого покоління. Нарікання у нас є, в тому числі на засилля відповідних програм, фільмів, мультфільмів, тощо для дітей молодшого шкільного віку або для дошкільного віку на стримінгових платформах, на ютуб-каналах і так далі.

Звичайно, серед завдань – це створення відповідної інфраструктури для опанування української мови. Ми повинні забезпечити громадян доступністю, їхнє право користуватися або ні.

Що стосується МЗС, то створений Український інститут серед семи основних завдань має питання популяризації української мови у світі, я думаю, що так сам їх треба буде у тому підтримати.

І насамкінець скажу, що немає часу на зволікання. Мені здається, що ми сьогодні маємо всі можливості для того, щоб цей документ підтримати. Чи можу я назвати його досконалим? Напевно, ні. Чи є в ньому недоліки? Напевно. Але він має, цей документ має сьогодні стати тим базисом, який дозволить нам у подальшому його удосконалювати, наповнювати його, можливо, додатковими розділами, шукати можливості для його фінансового забезпечення.

Це питання насправді перезріло і воно потребує такої підтримки з боку комітету, я думаю, і з боку уряду. Тому сподіваюся, що сьогоднішня презентація проекту програми якраз у переддень Дня української писемності та мови і в період, коли українська мова справді стала домінантною в Україні, вона мусить бути підтримана, в тому числі для тих, хто вимагає від нас таких необхідних зусиль. Тому розраховую на підтримку, висока оцінка. І сподіваюсь, що цей документ запрацює.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую. Я думаю, колеги, що ми зможемо зараз, я бачу, Ірина Мирославівна перша підняла руку, далі Микола Леонідович. Але я думаю, що ми зможемо поставити на голосування звернення до Кабінету Міністрів з листом про те, що ми підтримуємо проект програми і закликаємо відповідно підтримати Кабінет Міністрів своїм рішенням цю програму. Ну там чисто техніко-юридично текст можна буде виписати, як годиться, але по змісту те, що запропонував пан Тарас, я повністю підтримую, що нам варто це зробити.

Ірино Мирославівно, будь ласка, вам слово.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Доброго дня, шановне товариство.

Я хочу теж подякувати за те, що ми маємо програму, і, безперечно, як український філолог я радію з того, що ми сьогодні зможемо підтримати і в майбутньому українська держава знайде можливості, як фінансово підтримати реалізацію цієї програми. Адже в програмі для мене найважливіше – чітко і правильно визначені пріоритети і ті групи українського суспільства, які найбільше потребують забезпеченості в оволодінні, опануванні української мови. Я маю на увазі те, що пріоритетом є діти, дошкільний вік, молодша школа – наразі я бачу тут найбільші проблеми.

І от щойно перед засіданням комітету ми спілкувалися з колегами філологами, які відзначають проблеми саме в засиллі цього продукту – ігри російською мовою, ще якісь, які потрапляють до дітей. І, на жаль, тут ми маємо з цим проблеми. Тому, безперечно, пріоритетною групою для нас є діти.

Другий важливий такий аспект, я його почула, що він зацентований в програмі, це українці, які перебувають за кордон. Як членкиня делегації у ПАРЄ, в силу свого спілкування там, хочу сказати, що це є колосальною

проблемою, я чую багато російської мови, коли ми спілкуємось з людьми. Вони кажуть, що вони не мають можливості десь або відвідувати курси, або бути на заходах, або ще якісь інші можливості комунікації. Тому, очевидно, наша робота має бути системною і комплексною і в цьому напрямку.

І тут би я наголосила, що не лише культурні можливості потрібно долучати, спільноти наші, а, очевидно, треба долучати і вищу школу, я маю на увазі університети, кафедри профільні української мови, української літератури. Тобто ті, хто якраз в спромозі забезпечити комунікацію з українцями за кордоном і допомогти через такі формальні і неформальні можливості поширювати вивчення української мови. Тому я би ще додала, що треба активізувати, для такої роботи долучати студентів і науковий потенціал, професорсько-викладацький, даруйте, отак сформулюю, бо там справді є можливості для викладання.

І третя важлива група людей, які потребують нашої допомоги. Це ті, хто зараз на деокупованих територіях, і правильно було визначено, що там брак української книги, можливості отримувати українське слово через українські медіа. Тому тут якраз я бачу потребу збільшення фінансування. І як би ми не говорили, як би не було складно, але наразі я бачу і культуру і освіту як ще одним фронтом і для нашої перемоги, і утвердження України.

Дякую. Дякую за програму, дякую за зусилля. І вважаю, що її треба підтримати.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Ірино Мирославівно.

Микола Леонідович, будь ласка, вам слово.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую.

Ви знаєте, ми від прийняття закону говорили про необхідність цієї програми. Вже півтора року повномасштабного вторгнення, нарешті вона з'явилась. Хотів би подякувати, звичайно, і представникам міністерства,

відповідно відділу, і Уповноваженому з питань мови, який постійно про це говорив.

Коротке питання. Я тут не бачу плану заходів, бюджету і як це кореспондується з бюджетом на наступний рік. Тобто якби ми це ще побачили, було б просто прекрасно. Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Будь ласка, тоді, так, питання абсолютно слухне. Я його підтримую. Будь ласка, що нам скаже міністерство, бо вочевидь ці ж документи мають бути як додатки. То коли ми, може, зможемо їх побачити? Ну в якості пропозицій, я розумію чудово.

ПАНАМАРЧУК О.О. Шановні народні депутати! Коли я презентувала, був останній слайд, щось я його десь не побачила, там останній слайд, якщо є у вас ця презентація, там є обсяги та джерела фінансування.

Ми передбачаємо попередньо, що на всю програму нам необхідно 8 мільярдів гривень до 2030 року. Це не такі вже великі кошти. В розрізі державного бюджету це 7 мільярдів 914 тисяч гривень, в розрізі місцевих бюджетів 234 мільйони гривень. Але ми розуміємо, що у місцевого бюджету ще свої є бюджети на виконання свої місцевих програм. І також маємо залучити ще дещо міжнародну технічну допомогу.

Ми маємо розуміти, що ця цифра ще видозміниться. Чому? Тому що ми ще будемо погоджувати у міністерствах і відомствах, можливо там дещо пропозиції зміняться.

Водночас Міністерство фінансів при першій розсилці цієї програми нас взагалі "порізало". Тобто немає коштів. Ми все-таки кошти, які, ми сподіваємося, повинні тут бути, ми їх заклали. І це вже буде ще інша історія, що ми маємо Міністерству фінансів доказувати те, що ці кошти мусять бути в цій програмі. Інакше для чого ця програма, якщо в ній немає коштів? Тому

це теж для нас буде складне питання і ми будемо просити вас підтримати нас у цьому.

Але в основному ці видатки, які там закладені, вони в межах бюджету. І те, що ми заклали, у багатьох випадках не потребує додаткового фінансування, можна використовувати той наявний ресурс, який у нас є зараз, і його офіційно використовувати. Але попередньо ця цифра – 8 мільярдів 193 мільйони гривень.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Але на наступний рік, я так розумію...

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

Миколо Леонідовичу, там проблема була, вибачте відразу, це наше прорахування технічне, презентацію ми залили, ви її подивилися, а там був окремий файл екселівський з фінансовими, ну в чаті він є, його просто на екрані не було, тому я приношу вибачення.

Так, Миколо Леонідовичу, у вас уточнюючі запитання були, будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. На наступний рік – це якось ви встигаєте кудись чи не встигаєте?

ПАНАМАРЧУК О.О. На наступний рік те, що ми закладали, ми встигаємо. Ми встигаємо, тут не такі великі кошти. На наступний рік ми передбачаємо, що це буде близько мільярда гривень, і розпорошено воно між програмами Українського культурного фонду, між програмою Українського інституту книги, між Держкомтелерадіо – це основні видатки, які вони є і можуть бути.

Інші видатки дуже незначні на наступний рік у інших центральних органах виконавчої влади. Абсолютно. Я от дивлюсь, тут навіть нема, про що

казати. Національна комісія зі стандартів державної мови – це 1,2 мільйона гривень, це їхні пропозиції, які вони нам давали, тобто це не наші цифри, це їх цифри. Національна академія наук – 54 майже мільйона гривень, вони теж давали цю цифру. Тобто вони вже мали її в проект бюджету подавати. Український інститут нацпам'яті – тут взагалі 500 тисяч. Мінветеранів подавали нам пропозиції на 1 мільйон гривень 200 тисяч. Тобто вони ці пропозиції, які нам подавали, мали врахувати в бюджеті на 2024 рік зокрема.

КРАВЧУК Є.М. Микито Руслановичу, а можна у мене уточнююче?

ПОТУРАЄВ М.Р. Так, так, Євгеніє Михайлівно, будь ласка. Я тільки короткий коментар, що, як мені сьогодні сказали колеги після закінчення засідання з бюджетного комітету, що так, як ви голосували сьогодні за ПДФО, так і будете мати гроші на культуру. Тому прогнози по фінансуванню нашої галузі у мене щось не дуже поки що наразі.

Євгеніє Михайлівно, будь ласка, вам слово.

КРАВЧУК Є.М. Я голосувала за ПДФО, тому сподіваюся, що нашу галузь "не общипають".

Але я хотіла би все-таки уточнити, бо я відкрила цей останній слайд і тут є 2023 рік. В 2023 році що було тоді реалізовано, якщо тут закладено? О'кей, якщо ви вважаєте, що весь бюджет Інституту книги – це розвиток української мови, це ваша така логіка? Це перше.

І друге. От наприклад, 2024 рік половина всього бюджету, який ви просите, це Держкомтелерадіо, 506 мільйонів. Це що?

І знову ж таки, повертаючись, короткий коментар. Ви попросили зауважень чи пропозицій, допомогти якимись контактами про популяризацію української мови закордоном. Чи спілкувалися ви з паном Юрієм Шевчуком? Це викладач Колумбійського університету, який викладає якраз українську

мову для іноземців. І він вважається найкращим фахівцем з української мови для іноземців, в першу чергу для іноземців, для яких перша мова – англійська.

Тому що враховуйте, що викладання української мови для іноземців – це не всі іноземці, які є, у них якась перша мова, але зазвичай, звичайно, за основу беруть англійську мову як мову міжнародного спілкування. Я сподіваюся, що ми також проголосуємо і законопроект, який посилить навчання англійською. Але, будь ласка, відповіді на запитання, бо тут конкретні цифри, а якось ми не зрозуміли, що, виявляється, ця програма вже реалізується.

ПАНАМАРЧУК О.О. Те, що закладено у 2023 році як базис, це ті заходи, які вже виконуються і мали би бути уже в затвердженій державній цільовій програмі. Тобто вони на системній основі вже виконуються. Це і розвиток тих же розмовних клубів на базі бібліотек наших. Це ті ж заходи, які виконує Український інститут книги. Це ті заходи, які виконує Держкомтелерадіо в межах свого бюджету в цьому році, тобто це і ролики відповідні, і фільми – це те, що вони роблять уже зараз і дали нам як пропозицію в цьому році, що вже зроблено в межах, так би мовити, цілісного продукту.

КРАВЧУК Є.М. Я перепрошую, а що тоді зробило Держкомтелерадіо на 499 мільйонів?

ПАНАМАРЧУК О.О. Ще ж не кінець року. Тобто коли ми її затвердимо, будуть відповідні у нас звіти, і вони нам покажуть, що межах цієї програми саме всі абсолютно заходи, що вони зробили в межах цієї програми.

_____ . Пів мільярда за два з половиною місяця вони витратять?

КРАВЧУК Є.М. Дивіться, це ж конкретні запитання. Ви можете конкретно відповідати на них? Будь ласка.

ПАНАМАРЧУК О.О. Цей рік ця пропозиція Держкомтелерадіо, що вони в цьому році можуть зробити...

КРАВЧУК Є.М. Тобто ви не володієте цією інформацією.

ПОТУРАЄВ М.Р. Да, колеги, я...

ПАНАМАРЧУК О.О. ...в додатку 2 є абсолютно всі заходи по державній цільовій програмі. Тобто там кожен захід Держкомтелерадіо описаний, абсолютно кожен.

ПОТУРАЄВ М.Р. Колеги, немає Ростислава Володимировича. Можливо, він би це прокоментував трохи більш деталізовано.

ПАНАМАРЧУК О.О. Ні, ні. Тут справа...

ПОТУРАЄВ М.Р. Давайте не поглиблюватися у цю дискусію. Ми краще повернемося якимось до цього питання. Ми завжди можемо це зробити – саме присвятити фінансовому обґрунтуванню цієї програми, це, до речі, окрема має бути розмова.

Я підтримую питання і Миколи Леонідовича, і питання Євгенії Михайлівни.

Колеги, я пропоную тоді не гаяти час, а все ж таки підтримати мою пропозицію і проголосувати звернення до Кабінету Міністрів з підтримкою цієї програми, пропозицію, яку вніс пан Тарас Кремінів. І на цьому перейти до розгляду наступних питань.

Якщо немає заперечень, прошу таке рішення підтримати.

Потураєв – за.

КРАВЧУК Є.М. Кравчук – за.

АБДУЛЛІН О.Р. Абдуллін – за.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Констанкевич – за.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Княжицький – за.

КАБАНОВ О.Є. Кабанов – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

От тепер я всіх бачу. Мені легше вести комітет. Дякую.

Хто проти? Хто утримався? Дякую.

Рішення прийнято, колеги.

Я не хотів би утримувати колег офіцерів Служби безпеки України. А з нами зараз присутній начальник Управління з контррозвідувального захисту посягань на територіальну цілісність Департаменту захисту національної державності пан Євгеній Василенков і заступник начальника Департаменту захисту національної державності пан Олег Воєводін.

Колеги, ми, на жаль, сьогодні, я не знаю, можливо мені треба було проакцентувати, ми, на жаль, сьогодні не зможемо розглянути законопроект 10126, який був зареєстрований нами за пропозицією Голови Служби

безпеки України пана Василя Малюка, через те, що був поданий зненацька сьогодні альтернативний і немає тексту цього альтернативного на сайті Верховної Ради. Це блокує розгляд сьогодні цього питання, але нічого, ми почекаємо тиждень і на наступному тижні ми закон 10126 розглянемо.

Я єдине, що, панове офіцери, я розумію, що можливо це не ваш, так би мовити, професійний фокус. Але підкажіть нам, якщо ви з нами, і ми тоді вам подякуємо за те, що ви чекали, хоча насправді могли б вже відключитись. Скажіть, от з питання оцих рейдерських передач храмів із балансу громади на ФОПів, на фізичних осіб, на ТОВки, чи варто звернутись до Василя Васильовича, чи це не ваша підслідність?

_____. Добрий день, Микито Руслановичу. Чутно нас нормально?

ПОТУРАЄВ М.Р. Так, чудово чутно.

_____. Добрий день, шановні народні депутати, дивіться, ці факти нам відомі і за нашими даними Національна поліція розслідує відповідні провадження за статтею 190 "Шахрайство". Тому якщо ваше звернення надійде до нас, воно, на жаль, не є в нашій компетенції, ми його будемо переадресувати до Національної поліції.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

Колеги, ми тоді вам дякуємо, що ви з нами побули. Я сподіваюсь, що вам, можливо, було цікаво почути про програму підтримки державної мови, тому що ви ж як офіцери Служби безпеки і ця Служба має теж володіти державною мовою, так що я думаю, що ви почули, що держава про це не забула і буде офіцерам СБУ допомагати опанувати державну мову як слід.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. А можна коротко, Микито Руслановичу?

ПОТКРАЄВ М.Р. Дякую за консультацію за вашу.

Зараз, Миколо Леонідовичу, вам буде питання.

І ми, як тільки з'явиться текст того альтернативного, ми вам його надамо, щоб ви ознайомились, тому що це ж альтернативний фактично на ваш текст, щоб ви на момент засідання комітету, коли ми будемо розглядати 10126, щоб ви мали також ваші аргументи, як за той закон, який, власне, служба попросила нас зареєструвати, так і щодо того, який альтернативний сьогодні, ну, не зненацька, тому що я чогось подібного очікував, але з'явився.

Миколо Леонідовичу, будь ласка, вам слово.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Так, я хотів, по-перше, подякувати Службі безпеки за ту роботу, яку вони роблять із захисту державності, зокрема коли ми говоримо про діяльність російської церкви в Україні. Правда, як ви розумієте, це дуже складна робота, бо наскільки я пам'ятаю, там 60 з чимось було притягнуто до відповідальності кліриків цієї церкви за порушення, а їх всього десь під 10 тисяч, я так думаю, приблизно в Україні, виходячи з кількості парафій.

Я цей закон теж підписав і очевидно буду за нього голосувати, і буду його підтримувати, хоча там складно буде його реалізувати. Тому що там уповноважені особи, якщо проти них порушується справа, то закривається та чи інша організація, хоча незрозуміло, хто ці уповноважені особи. Одним словом, його буде непросто реалізувати.

І ми готові будемо разом із вами зустрітися, якщо буде така потреба, може доопрацювати теж із нашими помічниками, з юристами, щоб він ефективніше виконувався і щоб вам було легше його зреалізувати.

Натомість хочу сказати, що, як ви знаєте, ми будемо розглядати на цьому тижні один із проектів, який підготував Кабінет Міністрів, але він теж

передбачає дуже довгу процедуру, тому що припис можна оскаржити в суді, і потім судові заборони цих організацій можуть тривати, на жаль, дуже довго.

Я просто хотів попросити вас і, може, отримати теж вашу консультацію. Є проект ще один, який я підписав і інші наші колеги з комітету, і комітет за нього одногосно проголосував, 8221 про те, щоб ми заборонили взагалі діяльність російської церкви в Україні. Умовно кажучи, що українська церква, якщо вони засвідчать, і це буде вами так само підтверджено, відсутність будь-яких зв'язків з країною-агресором, то вони можуть собі працювати. Але якщо ці зв'язки є, то очевидно вони мають бути просто заборонені за ці зв'язки як такі, що чинять загрозу національній безпеці.

І би був дуже вдячний, може, ми би потім колись зконтактувались, щоб ви подивилися і на цей законопроект, тому що зараз він в зал не виноситься, але я принаймні буду наполягати, щоб виносився. Щоб, може, ми його вдосконалили, якщо будуть якісь питання, і проговорили, як краще зробити вас проект чи наш уже тепер спільний для того, щоб він був дієвішим.

ПОТУРАЄВ М.Р. Підтримую, Миколо Леонідовичу. Я думаю, що офіцери, представники Служби безпеки України знайдуть можливість і час, тим більше що закон кабмінівський, а дай нам боже його проголосувати, він сьогодні піде (ми ж розуміємо) у два читання, і там можна і треба буде вносити правки, бо... Коротше, не будемо зараз в етер все розголошувати.

Але, так, я думаю, що або робочою зустріччю або можемо взагалі присвятити окреме засідання комітету, саме формально це буде по 10126, а так взагалі просто це буде повноцінне засідання комітету, яке буде присвячене тільки цим питанням. Тобто кабмінівський закон, ваш закон 10126 і альтернативний до нього, закон Констанкевич і мій, ну, і всіх нас, власне, бо ми всі там підписанти. Бо там багато питань дійсно, їх точно варто

обговорити за участі представників Служби безпеки України. І, панове офіцери, перед тим, як ми вам вже остаточно подякуємо і вас відпустимо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Може колеги хотіли сказати.

КРАВЧУК Є.М. А можна я ще?

ПОТУРАЄВ М.Р. Так, безперечно.

Я просто хотів сказати, що я прошу, Юлю, висновок ГНЕУ, будь ласка, Службі безпеки України, бо там є певні питання по 10126, колеги, наше Головне науково-експертне управління надало. Там Микола Леонідович піднімав одне з них. Ну, там ви побачите. Там можна погоджуватись, можна не погоджуватись, але, можливо, там є якраз певні речі, які можна і варто між першим і другим читанням доопрацювати.

А можемо ми їх навіть внести до, оскільки у нас з'явився час, ми їх можемо внести комітетським рішенням, комітетською правкою. Ну тобто у вас зараз будуть ці висновки ГНЕУ. Будь ласка, подивіться.

Ну і, будь ласка, панове офіцери.

А, Євгенія Михайлівна Кравчук спочатку, вибачте.

КРАВЧУК Є.М. Я дуже коротко. Я хотіла підтримати пропозицію, щоб ми взяли за основу урядовий законопроект, який, ми сподіваємося також, буде проголосований на днях. І тоді ми зможемо правками його покращувати, щоб ми не мали, звичайно, новий зареєстрований як план завжди запасний. Але швидше, я думаю, буде через правки до урядового законопроекту.

І у мене прохання, щоб ми зробили цю зустріч офлайн по цій темі. Вона сенситивна, її треба зробити офлайн.

ПОТУРАЄВ М.Р. Я підтримую абсолютно.

Панове офіцери, якщо вам є, може, щось прокоментувати, то будь ласка.

_____ . Так. Я хотів би вам подякувати за пропозицію і висловити готовність до подальшого спілкування в робочому режимі, внесення відповідних змін, залюбки. Головне – результат.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дуже дякуємо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Прорекламую, Микито Руслановичу, дуже коротко. Подивіться, я фільм зробив на ютубі про діяльність російської церкви в Україні, на моєму ютуб-каналі "Микола Княжицький". Буду вдячний, якщо ви подивитесь і теж скажете свою точку зору. Дякую.

_____ . Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Добре. Дякуємо ще раз, колеги. До зустрічі. Домовились про все. Організуємо таку зустріч офлайн, звичайно, я думаю, найближчим часом. Дякую.

_____ . До побачення.

ПОТУРАЄВ М.Р. Отже, колеги, ми проголосували про необхідність. А, ми ще не проголосували про необхідність звернення до Міністра юстиції і до Міністра внутрішніх справ, я думаю, бо нам колеги з СБУ прокоментували, значить, з приводу того, щоб на ці ганебні випадки рейдерських захоплень майна, яке належало громадянам, щоб була звернена підвищена, підсилена увага.

Колеги, хто за те, щоб зробити такі звернення? Я не знаю, чи Офіс прокурора варто мені? Не варто, я думаю. Міністра, так. Міністр внутрішніх справ і Міністр юстиції. Тобто два адресати.

Прошу тоді підтримати це. Хто за?

Потураєв - за.

ФЕДИНА С.Р. Федина - за.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Констанкевич - за.

АБДУЛЛІН О.Р. Абдуллін - за.

БОЖКОВ О.В. Божков - за.

БОГУЦЬКА Є.П. Богуцька - за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

НАЛЬОТОВ Д.О. Нальотов - за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

Так, колеги, хто проти? Хто утримався?

Дякую за одноголосну підтримку.

Так, колеги, я просив би зараз швиденько підтримати. Я не знаю, чи є пані Ірина Геращенко? Проект Постанови про увічнення пам'яті народних депутатів України попередніх скликань Барни, Марченка, Слабенка, які загинули, захищаючи Україну від російських загарбників (реєстраційний номер 10106). Я думаю, всі її бачили. Я думаю, що не може бути...

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. В редакції комітету.

ПОТУРАЄВ М.Р. Колеги, в редакції комітету. У нас, пане Кириле, я вам дякую, що ви їх зробили, будь ласочка, поінформуйте в робочому порядку в чаті комітету, в якій ви редакції пропонуєте. Все воно там. Я довіряю пану Кирилу, він завжди тільки покращує формулювання. Я пропоную підтримати цю постанову.

Будь ласка, прошу визначатись шляхом голосування. Хто за?

Потураєв - за.

ФЕДИНА С.Р. Федина - за.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Княжицький - за.

АБДУЛЛІН О.Р. Абдуллін - за.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Констанкевич - за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

НАЛЬОТОВ Д.О. Нальотов - за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

БОЖКОВ О.В. Божков - за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

Так, колеги, за основу і в цілому в редакції комітету. Значить, зрозуміло.

Так, дякую. І останнє питання, яке потребує голосування, це питання, проект Закону про внесення змін до Прикінцевих та перехідних положень Бюджетного кодексу України щодо особливостей виконання зобов'язань, що виникли в попередніх бюджетних періодах (реєстраційний номер 10098).

Колеги, я не знаю, чи він піде окремим законом, чи ми ще там внесемо якісь поправки до Бюджетного кодексу, але це дуже нагальний законопроект для НСТУ, у якого постійно виникають штучні борги через те, що вони не можуть грошима, а це ж державні гроші, які у них є, не можуть грошима поточного періоду сплачувати по контрактах минулих періодів або не можуть авансувати. Тому це виключно дуже коротенький, там взагалі один абзац, одне речення, воно просто довге, яке дозволяє НСТУ сплачувати минулі зобов'язання, як от зараз в них є зобов'язання по Євробаченню, або авансувати там наступнорічні, як от олімпіади, наприклад. І вони цього не можуть робити по діючому Бюджетному кодексу. І це погоджено там з партнерами, які там допомагають нам розвивати НСТУ. Дуже короткий, дуже зрозумілий закон.

Прошу його підтримати за основу і в цілому, тому що там одне речення, колеги. Там взагалі немає про що казати і це підтримка нашого Суспільного мовника. Тому прошу, колеги, 10098 підтримати за основу і в цілому. Хто за?

Потураєв – за.

КРАВЧУК Є.М. Кравчук – за.

БОЖКОВ О.В. Божков – за.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Констанкевич – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

ФЕДИНА С.Р. Федина – за.

АБДУЛЛІН О.Р. Абдуллін – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

ПАВЛЕНКО Ю.О. Юрій Павленко – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Юрію Олексійовичу.

НАЛЬОТОВ Д.О. Нальотов – за.

ПОТУРАЄВ М.Р. Колеги, хто проти? Хто утримався? Дякую. Рішення прийнято.

Так, у мене питання. Я розумію, що вже УКФ на місці, але ми на 16-ту збирали дуже багато людей про питання опіки. Пане Владиславе Берковський, ви почекаєте, поки ми розглянемо опіку? Добре? Тому що в нас дуже багато людей.

БЕРКОВСЬКИЙ В. Г. Звісно, без проблем абсолютно. Почекаю.

ПОТУРАЄВ М.Р. Все. Я тоді вам дуже дякую, дякую за розуміння.

Колеги, давайте зараз ми перейдемо до першого питання, яке в нас було, і потім третім питанням розглянемо поточний стан і перспективи діяльності УКФ.

Колеги, хто по питанням державної мови, ми всім дякуємо. Не будемо вас затримувати, хоча ми завжди вам раді, так що можете залишатись. Пане Тарасе, можу каву запропонувати, якщо у вас є час почекати до презентації

УКФ, я думаю, що це теж буде цікаво і воно ж дотично насправді. Тому буду радий, якщо ви з нами ще залишитесь.

Я на цьому передаю слово Тетяні Василівні...

...колеги, тут вже кожен вирішує сам. А що в кого пишуть: чи це пуск, чи це шахеди? Шахеди не долетять...

(Загальна дискусія)

ПОТУРАЄВ М.Р. Я думаю, що ми так зробимо, колеги. Ми довго готували цей комітет, важливе питання. Колеги, я пропоную так зробити. Зараз, ну, ми робимо перерву 5 хвилин. Я людей з Апарату відпускаю до укриттів. Я продовжу тоді... *(Шум у залі)*

Тоді продовжуємо.

Тетяно Василівно, вам слово.

СКРИПКА Т.В. Добрий день, шановні колеги!

ПОТУРАЄВ М.Р. Якщо з'явиться інформація про ще пару МіГів, тоді зробимо перерву.

СКРИПКА Т.В. Враховуючи, що у нас втрутився МіГ, то ми будемо намагатися... *(Шум у залі)*

Пропоную починати, тому що, в принципі, дійсно, як говорить Микита Русланович, питання це готувалося і дуже багато у нас сьогодні запрошених по цьому питанню. Тому що і наразі до нас надійшло, нагадую, звернення від Офісу Президента України, а саме питання опіки дітей (постало це питання), які перебувають за кордоном, тому що у всіх правовідносинах дітей, які перебувають за кордоном, виникають питання про представлення їх законними представниками.

Тому, готуючись до сьогоднішнього засідання, дякую секретаріату за те, що ви звернулися і до Верховного Суду, а також ми звернулися і до Дослідної експертної служби, щоб вивчити і порівняти законодавства Європи щодо саме того, як там вирішується питання. Єдине, що хотіла б поінформувати колег, які сьогодні присутні, і членів комітету, ну, в принципі, якщо коротко, то ті країни, які вивчали, які нам дали по аналітичній записці, а це Чехія, Франція, Німеччина, Польща, Італія, то в цих країнах, та і зокрема у всіх країнах ЄС питання щодо опіки піклування призначення вирішується судами.

Після отримання звернення Верховного Суду ми маємо таку інформацію, що на минулий рік, 2022 рік, розгляд судами цивільних справ про усиновлення за 2022 рік станом на початок року перебувало на розгляді 2 тисячі 315 справ, протягом року розглянули 1 тисячу 876 і залишилися нерозглянутими справи – 439. Це ми говоримо про справи по усиновленню. Всі інші правочини, які розглядалися і приймалися органами опіки і піклування за 2022 рік, це 6 тисяч 500 справ по кожній дитині. Тобто, фактично, якщо сьогодні ми унормовуємо і говоримо про уніфікацію із європейським законодавством, то до цього залишку справ 439 ми повинні додати ще 6 500 і того у нас на завершення року минулого би вийшло, ну так, це на моє переконання, десь приблизно 7 тисяч справ.

Чому ми просили винести це питання окремо на засідання комітету, тому що простіше всього було б все ж таки внести зміни до діючого законодавства і передбачити, що всі питання призначення, наприклад, того ж самого законного представника. Хоча, на думку нашого профільного підкомітету, ми вбачаємо, що по дитячій сфері є більш розширений перелік справ, які би повинні були розглядатися в судовому порядку, могли би внести і уповноважити, наприклад, внести зміни до законодавства і зробити так, щоб призначали законного представника судами. Але питання знову ж таки виникає, чи витримає на сьогоднішній день судова система саме ось

таке навантаження, будь-то чи це буде спеціалізація судів чи так, як ми наполягали і досі ми наполегливо, скажемо так, стоїмо, щоб це були окремі дитячі суди.

Тому ось і просили на сьогоднішнє засідання запросити всіх дотичних представників і Міністерства юстиції, і Міністерства соціальної політики все ж таки, і Міністерства закордонних справ. До речі, вони також дали аналітичні всі звіти по цій темі. Ну і Верховний Суд.

Тому я би просила сьогодні заслухати ось саме правозахисні і Комітет з правоохоронної діяльності. А також хочу нагадати, що ми в березні розглядали законопроект, до речі, і ми рекомендували його прийняти за основу, це був законопроект 8416, саме про зміни статті 18 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" щодо запровадження обов'язкової спеціалізації суддів із розгляду справ, що виникають із сімейних правовідносин і стосуються захисту прав та законних інтересів дітей. Ми рекомендували із своїми пропозиціями прийняти цей законопроект за основу, головний комітет – Комітет з питань правової політики. Але після нашого висновку, хоча ми говорили за основу, був висновок Комітету молоді і спорту, яким він говорив про доопрацювання, і автори чомусь відкликали його на розгляд.

Тому, колеги, завершуючи чи роблячи перерву, я би просто зараз просила запрошених підготуватися. Микито Руслановичу, щоб вони, наприклад, висловилися...

ПОТУРАЄВ М.Р. *(Не чути)* ...перерва...

ПІСЛЯ ПЕРЕРВИ

ПОТУРАЄВ М.Р. Власне, шановні колеги, я вже тут, як і обіцяв.

Так що чекаємо на всіх. І, в принципі, як тільки всі будуть готові, як тільки Тетяна Василівна буде готова, то одразу продовжимо.

Тетяно Василівно, як тільки ви будете готові, ви можете одразу починати, не чекаючи, так би мовити, мене. Ми тут всі є, я так бачу. Так що ми готові слухати запрошених, як тільки буде команда. Як тільки буде команда, ми готові продовжувати.

СКРИПКА Т.В. Шановні присутні, а скажіть, будь ласка, ми можемо продовжувати наше питання?

ПОТУРАЄВ М.Р. Так, Тетяно Василівно. Я тут вже сказав, що чекаємо тільки вас. Як тільки ви знову перебираєте на себе головування в цій частині, ми одразу продовжуємо працювати. Якщо готові запрошені, то ми слухаємо всі уважено.

СКРИПКА Т.В. Тому хотілось би завершити, що дійсно Комітет гуманітарної та інформаційної політики неодноразово піднімав це питання. І враховуючи те, що сьогодні присутнє і Міністерство закордонних справ, то все ж таки законодавчо врегулювати поки що ми, скажімо, готові до законодавчого врегулювання, але все ж таки хотілось би почути представників, в першу чергу, МЗС і далі у кого є пропозиції також просимо висловитися.

Тому Міністерство закордонних справ у нас запрошено. Вам слово.

ПОТУРАЄВ М.Р. Це якщо вони не пішли в укриття, бо тривога стосується всіх державних органів. Тут треба дивитися, хто у нас із запрошених є фізично, ну, в сенсі – в доступі, так би мовити. Так що ви не переймайтеся, хто є, того і підключайте.

СУШКО П.М. Якщо немає МЗС, то який сенс розглядати це питання зараз?

ПОТУРАЄВ М.Р. Так як скажете, Павло Миколайовичу. Ми ж можемо перейти до УКФ, без проблем.

СУШКО П.М. Ні, ні, треба визначитися, будуть вони чи не будуть, бо вони основні, скажімо так, в цьому питанні.

ПОТУРАЄВ М.Р. Колеги, тут я покладаюсь на вас. В сенсі, якщо ви кажете – переносимо, то переносимо. Якщо все ж таки зможемо працювати, то будемо працювати.

СУШКО П.М. Не те, що переносимо. Ну що, МЗС не може під'єднатися онлайн?

СКРИПКА Т.В. Справа в тому, що на початку засідання нашого комітету Юрій Володимирович був підключений, заявлений. До речі, це Посол з особливих доручень Департаменту консульської служби. І дуже хотілося б почути його думку, тому що, врешті-решт, це питання порушили, скажімо так, вони і питання це, хотілось б їхню позицію.

Ще є, наприклад, Євгеній Миколайович Горовець – Перший заступник Міністра юстиції України, також був на зв'язку. Тому, можливо, він долучиться зараз до нашої дискусії.

СУШКО П.М. Так. Тетяно Василівно, я би, знаєте, що сказав би, що якщо, наприклад, Мін'юст виступить, але без МЗС немає сенсу просто. Треба, щоб зараз секретаріат набрав міністерство і нам сказали, чи вони будуть чи не будуть взагалі. А якщо не будуть, то чому не буде їх.

ПОТУРАЄВ М.Р. Тому що повітряна тривога, Павле Миколайовичу, і мають взагалі сидіти без зв'язку в надійних укриттях. Так що, в принципі, люди виконують просто свій обов'язок навіть з перевищенням того, що ми можемо від них вимагати.

СУШКО П.М. Тоді може немає сенсу зараз, от саме зараз розглядати, Тетяно Василівно, бо дуже важливе питання. Без МЗС немає просто сенсу. А можемо ми не закрити, наприклад, а завтра провести, чи як?

ПОТУРАЄВ М.Р. Колеги, а я от бачу руку. Пан Юрій Полурез підняв руку.

ПОЛУРЕЗ Ю.В. Добрий день. Полурез Юрій – Посол з особливих доручень Департаменту консульської служби.

Вибачте, я виконав установу і спустився в укриття, але повернувся.

СУШКО П.М. То може, щоб потім не казали, що ми вас повернули.

ПОЛУРЕЗ Ю.В. Ні, ні.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

Тоді, Тетяно Василівно.

СКРИПКА Т.В. Юрію Володимировичу, тоді вам слово.

ПОЛУРЕЗ Ю.В. Дякую.

Шановний Микито Руслановичу, шановні народні депутати, шановні учасники наради, я вдячний, МЗС вдячне за те, що ви включили це питання

до порядку денного. В принципі, актуальність теми окреслено в листі голови комітету і Тетяна Василівна все чітко акцентувала.

Дійсно в державах-членах ЄС, де здебільшого перебувають українські діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, існує проблема визнання повноважень призначених українськими органами законних представників. В Україні опікуни і піклувальники призначаються в адміністративному порядку місцевими органами влади. І це спричиняє колізії, оскільки в більшості держав ЄС, як було вже зазначено сьогодні, призначення законних представників здійснюється виключно за рішеннями відповідного спеціалізованого суду.

Тому, на думку МЗС, ці питання можуть бути усунені шляхом внесення змін до українського законодавства в частині призначення опікунів (піклувальників) та приведення його у відповідність до європейської практики. На думку МЗС, це питання щодо внесення змін до діючого законодавства належить до компетенції Міністерства соціальної політики. Водночас ми також вважаємо, що Міністерство юстиції також має бути залучено до розробки цих змін.

Зі свого боку МЗС, звичайно, надасть повну підтримку при підготовці цих змін, а також при їх погодженні. Дякую. Це коротко.

СКРИПКА Т.В. Дякую. Дякую вам за позицію. Врешті, вона збігається із нашою, тому що дійсно ми розуміємо, що це питання потребує законодавчого врегулювання. Але яким шляхом? І чи витримає, знову ж таки, українська судова система саме це навантаження?

Тому що дійсно я думаю, що врешті Міністерство юстиції України, враховуючи їхню позицію, хотілось би заслухати, щоб потім належним чином оформити ці законодавчі ініціативи і щоб дійсно не просто внести зміни, а щоб не зламати судову систему, чи-то буде спеціалізація судів, чи яким шляхом ми підемо вносити зміни.

Євгенію Миколайовичу, а ви на зв'язку? Хотілось би почути також і від вас, тому що ви, в принципі, маєте також свою позицію щодо врегулювання цього питання.

ГОРОВЕЦЬ Є.М. Доброго дня, колеги.

Так, я на зв'язку, готовий висловити нашу позицію. Спочатку кілька застережень. Я погоджуюсь з паном Юрієм, що ключовим стейкхолдером з точки зору урядової команди в цьому питанні є Мінсоцполітики і, власне, напевно їхня позиція є визначальною.

Також зауважу, що до кінця минулого року Міністерство юстиції було центральним органом для цілей виконання Гаазької конвенції про юрисдикцію права, що застосовується, визнання виконання та співробітництва щодо батьківської відповідальності та заходів захисту дітей (1996 року), а з цього року повноваження центрального органу щодо цієї Конвенції перейшли до Національної соціальної сервісної служби. Тому їхня позиція також тут має основоположне значення.

Ми ознайомились з матеріалами, які були додані до листа-запрошення комітету, і хочемо звернути увагу на кілька важливих моментів. З листа МЗС виглядає так, що фактично єдиною ключовою причиною тих проблем, з якими стикаються наші діти за кордоном, є несинхронізованість нашого законодавства і законодавства ЄС в частині органів, які визначають питання захисту особи і майна дитини, зокрема призначення опікунів і піклувальників. І міститься такий натяк, що якщо ми перейдемо до судової процедури, то одразу всі ці проблеми зникнуть.

А ми не впевнені в цьому і хочемо звернути увагу на те, що проблема є глибшою і потребує більш детального розгляду і з'ясування. Тому що, коли ми неправильно ідентифікуємо причину проблеми і будемо героїчно з нею боротися і її навіть подолаємо, але з'ясується, що ця причина не перебувала в причинно-наслідковому зв'язку з відповідною проблемою, то ми не

подолаємо проблему або зменшимо лише її масштаб і відповідно будемо змушені почати нашу роботу знову і з'ясувати, власне, суть питання.

Справа в тому, що саме твердження, що в Європі, мовляв, є якесь категоричні несприйняття адміністративної практики, воно спростовується тією ж самою Гаазькою конвенцією 1996 року, яку я вже згадував. Зверну увагу, що стаття 5 цієї Конвенції, яка містить дві частини, от в першій частині зазначає чітко: судові або адміністративні органи договірної держави (звичайне місце проживання дитини) мають юрисдикцію вживати заходів, спрямованих на захист особи чи майна дитини.

Конвенція є обов'язковою для 37 країн, за нашою інформацією, ну і більшість провідних країн Європи її ратифікували, для них вона обов'язкова, так само як обов'язкова і для України з 2008 року. Ну зокрема можу назвати, що нею мають керуватися Австрія, Бельгія, Болгарія, Хорватія, Кіпр, Чехія, Естонія, Фінляндія, Франція, Федеративна Республіка Німеччина, Греція, Ірландія, Італія, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Монако, Чорногорія, Нідерланди, Польща, Португалія, Румунія, Великобританія та інші.

Тобто з цієї точки зору, як ми бачимо, Конвенція, власне, спростовує, що з точки зору європейського бачення взагалі цієї ситуації адміністративна практика неможлива. Навпаки, тобто прямо визнається і в інших статтях Конвенції, що рішення щодо долі дитини може приймати як суд, так і адміністративний орган. І це як би перше питання, яке потрібно більш детально дослідити. Бо чи зміниться відповідна ситуація, якщо ми на нормативному рівні перейдемо до судової процедури?

Другий аспект. З того, що ми розуміємо з нашого досвіду, коли ми виконували функції центрального органу, і з цієї інформації, яка надходить до міністерства, хоча знову ж таки повторюсь, ми не головні стейкхолдери в цьому процесі і не володіємо вичерпною повнотою інформації. Але нам здається, що тут, знову ж таки, включаються інші норми цієї конвенції, які, можливо, і створюють відповідну проблему. Зокрема стаття 6-а містить

окремі правила, які релевантні для ситуації, в якій опинилася Україна, стаття 6-а цієї Конвенції передбачає, що для дітей біженців та дітей, які внаслідок суспільних негараздів в їхній країні переміщені до інших держав, органи договірної держави, на території якої ці діти перебувають в результаті їхнього переміщення, мають юрисдикцію, передбачену в пункті 1 статті 5-ї. Простими словами, йдеться про те, що коли дитина прибуває до країни Європи з країни, де містяться суспільні негаразди, Україна очевидно охоплюється цим поняттям, на нашій території діє воєнний стан, то фактично Конвенція говорить, що країна, в яку прибули такі діти, має юрисдикцію щодо вирішення подальшої долі цих дітей.

Цілком допускаю, що практика тлумачення застосування цієї норми може бути різною залежно від країни, з огляду на їхню правову культуру, інші якісь підходи і все таке інше. І під цим кутом зору виглядає так, що для цілей процитованої щойно мною статті не має значення, який орган в країні, з якої прибула така дитина, судовий чи адміністративний, призначив опікуна. Тому що для країни, в яку прибула ця дитина, фактично діють правила цієї країни, оскільки ця країна має юрисдикцію і згідно з відповідними іншими статтями Конвенції питання подальші щодо вирішення особистої долі цієї дитини здійснюється згідно з національним законодавством країни, в якій ця дитина перебуває.

І відповідно, якщо це справді так, або якщо це переважно так, виглядає так, що навіть якщо ви змінимо в нашому законодавстві процедуру призначення опікуна і піклувальника, перенесемо рівень прийняття рішення на найвищий – на рівень судової влади, то по факту це ніяк не вирішить проблеми наших дітей. Тому що відповідні країни будуть все одно керуватися цією нормою закону, вважати, що вони здійснюють юрисдикцію над цими дітьми і будуть приймати власні рішення, керуючись власним національним законодавством.

Ще один важливий аспект, який також впливає з Конвенції, це те, що вона крутиться навколо, вірніше, визначаючи сферу своєї юрисдикції і, власне, які діти підпадають під юрисдикцію договірної держави, фактично єдиним критерієм є так зване звичайне місце проживання дитини. Тобто для Конвенції, виходячи, знову ж таки, з найкращих інтересів дитини, немає значення, громадянином якої держави є ця дитина.

І я так розумію, знову ж таки, це також цікаве питання, на жаль, у матеріалах, які надіслав МЗС немає аналітики щодо цього, але підозрюю, що більшість європейських держав і учасників цієї Конвенції вважають більшість наших дітей, які особливо переїхали до них на початку повномасштабного вторгнення, дітьми, щодо яких, враховуючи час, який минув з того моменту, коли вони перетнули кордон, що для них змінилося звичайне місце проживання на території відповідної європейської країни. А раз так, то вже за цим критерієм, який є визначальним і фактично єдиним, вони мають повну юрисдикцію визначати, повне право визначати подальшу долю відповідних дітей. І це фактично ще один нюанс, який, власне, змушує нас дуже прискіпливо подивитися про необхідність і доцільність запропонованих змін.

І останнє про самі зміни. Вони, напевно, правильні стратегічно, і ми до них рано чи пізно прийдемо з огляду на наш європейський вектор розвитку, але, знову ж таки, слід розуміти, що будь-яке гарне і правильне рішення все одно має свою ціну, і в аспекті призначення опікунів і піклувальників за судовим рішенням, а не за рішенням адміністративного органу, цією ціною будуть різні наслідки.

Перш за все, що це буде більш тривалий процес, як би нам цього не хотілося, абстрактно він буде більш тривалим навіть за інших рівних гарних умов, якщо б розглядали, наприклад, ситуацію мирного часу. Тому що судова процедура априорі є дещо довшою, ніж адміністративна процедура, вона передбачає змагальність в тій чи іншій формі, вона передбачає можливість

оскарження в тій чи іншій формі, над нею тяжіє та сама Європейська конвенція з прав людини, яка зобов'язує суд дотриматися процедурних правил: це виклик і забезпечення ознайомлення з наявністю відповідного судового процесу всіх заінтересованих осіб і таке інше. Звісно, що це, принаймні в теорії, забезпечує максимальне врахування усіх можливих обставин справи. Рішення щодо долі дитини вважається в цьому сенсі ідеальним і таке інше.

Але, як ми розуміємо, на практиці часто правильне гарне, але запізніле рішення гірше, ніж, можливо, менш вмотивоване, менш обґрунтоване, але швидке рішення. І в цьому сенсі якраз перевага адміністративних органів, адміністративної практики. І треба ретельно зважити цей нюанс.

Крім того, якщо ми говоримо про поточний період, то судова система, як ви знаєте, зараз перебуває чи не на найнижчому рівні свого розвитку з точки зору наповнення судової системи. Тобто у нас дуже величезна кількість вакантних посад, дуже мало суддів. Вони закономірно перевантажені купою додаткових справ воєнного характеру, тобто це справи з кримінально-правовим відтінком, державна зрада, колабораціонізм, тощо, яким також віддається відповідний пріоритет. І вже з цієї точки зору, якщо переходити на тактичний рівень, тобто зараз очевидно не найкращий період для того, щоб робити цю системну реформу.

Ну і, крім того, треба врахувати, що для суддів, в якомусь сенсі, це також буде певна нова категорія справ і їм треба певний період для адаптації якоїсь, навчання і все таке інше. В той час, як для адміністративних органів це вже, скажімо так, усталений процес, певною мірою конвеєрний, до якого вони звикли, щодо цього є певні фахівці. Ми можемо несповна бути задоволеними, можливо, якістю їхньої роботи, але з точки зору середньостатистичного результату система демонструвала цілком прийнятні показники роботи.

Тому на нашу думку наразі, я підводжу підсумки, нам здається, що треба провести більш детальний аналіз саме причин проблеми. Проблема зрозуміла, що занадто часто в європейських країнах питання опіки і піклування вирішується відповідними судовими органами в державі перебування. Але чи це саме пов'язано з тим, що в нашій країні відповідні рішення приймалися не судовими, а адміністративними органами? Оце питання, на нашу думку, потребує додаткового доказу.

Ідеальним способом для остаточного розуміння того, що саме в цьому полягає причина проблем і, що важливо, масштаб проблем вимагає реагування, було б отримання хоча б кількох екземплярів судових рішень в різних країнах бажано, де це було б чітко артикульовано. Тоді б ми змогли, умовно кажучи, під мікроскопом зрозуміти, що проблема саме на нормативному рівні і нам треба підкрутити наше національне законодавство, і таким чином досягти поставленої мети.

Дякую.

СКРИПКА Т.В. Дякую, Євгенію Миколайовичу.

Ну в тому і то справа, що дійсно в нас на прикладі країни Італія існує дуже така критична ситуація саме з такими справами, саме ось коли в державі Україна приймаються такі рішення саме адміністративними органами, а ось в країні Італії досі тривають судові спори, судові розгляди справ щодо законних представників наших дітей.

Тому ми і винесли це питання сьогодні на обговорення, тому що вже понад 600 днів триває повномасштабне вторгнення. І я думаю, що, в принципі, це питання не те, що назріло, воно перезріло. Тому й я думаю, що Міністерство соціальної політики наразі також присутнє, і про той додатковий блок аналізу, про який ви сьогодні говорите, я думаю, що повинно, в принципі, Міністерство соціальної політики озвучити наразі, тому

що вони безпосередньо беруть участь і ведуть ці справи, моніторять по кожній дитині, по яким зараз тривають ці всі спори.

Тому Міністерство соціальної політики, Назаре Дмитровичу, ви з нами зв'язку? Якщо і так, то, будь ласка. Хотілось би також, ось Євгеній Миколайович до вас апелював, тому хотілось би почути і від вас на сьогодні стан справ, які розглядаються в Міністерстві соціальної політики разом із Міністерством закордонних справ, і вашу позицію з цього питання.

ТАНАСИШИН Н.Д. Дуже дякую.

Власне, пан Євген назвав ключову проблему, яка впливає з двох міжнародних нормативно-правових актів: з Конвенції про юрисдикцію та з Європейської конвенції про визнання та виконання рішень стосовно опіки. І насправді ці нормативно-правові акти передбачають, що опіка, права опіки можуть виникати в силу як рішення адміністративних органів, так і з судових рішень. Тому предметно щодо конкретних юрисдикцій ми опрацьовуємо це питання в кількох аспектах.

По-перше, ми ведемо переписку з МЗС і, звісно, що з Мін'юстом щодо опрацювання питань визначення конкретних питань, які містяться в цих міжнародних нормативно-правових актах, для того щоб розуміти, чи, власне, "звичайне місце проживання" насправді може трактуватись лише, доказуватись лише за строком перебування дитини?

Ми також звернулись у Гаазьку конференцію з міжнародного приватного права – це міжнародна організація, яка має правомочність тлумачити положення Конвенції про юрисдикцію, з конкретно нашою позицією від України: про визначення цього "звичайного місця проживання" і про, власне, отой момент, який пан Євген називав, чи Україна є країною, в якій суспільні негаразди. Ми попросили, щоб Гаазька конференція з міжнародного права з такою правомочністю протлумачила також свою

позицію з приводу цього питання, щоб мати потім ґрунтовну стійку позицію для захисту у судах.

Що ми також робимо? Ми розуміємо, що нам потрібно проаналізувати ті рішення, про які, власне, ідеться, чи ті процеси, які зараз відбуваються у іноземних юрисдикціях, тому ми залуцаємо великі юридичні фірми з залученням донорів для того, щоб аналізувати такі рішення. Ці процеси тривалі і зрозуміло, що ресурсні.

Я також хочу звернути увагу на те, що органом, який реалізує політику у цій сфері, є Нацсоцслужба, тому Мінсоц лише у форматі формування політики долучається до цього процесу. Я думаю, було б зручніше заслухати ще й звіт Нацсоцслужби з цих питань.

Проте ми йдемо ще одним треком, і тут разом із Мін'юстом ми в складі робочої групи при Міжвідомчій координаційній раді з питань правосуддя, у складі представників з числа суддів, представників Національної школи суддів, Державної судової адміністрації і Ради суддів, ми запускаємо такий великий проект – розроблення і впровадження концепцію щодо сімейної спеціалізації суддів. Вже завтра відбудеться презентація дослідження, це буде якраз існуючий досвід запровадження сімейних суддів у країнах європейських юрисдикцій. Ми будемо працювати над тим, щоб розробляти концепцію сімейних суддів, в процесі аналізувати, власне, розробляти рекомендації, в які нормативно-правові потрібно внести зміни, і аналізувати те навантаження на суддівську систему, яке може виникнути в зв'язку із спеціалізацією суддів.

Що ми робимо також? Ми беремо участь у засіданні Комітету Ради Європи з питань захисту прав дитини. Спеціально для потреб, власне, наших було створено спеціальну комісію в складі цього комітету Ради Європи, яка буде займатися розробкою рекомендацій Ради Європи для країн-членів Ради Європи з приводу, в тому числі, встановлення опіки або визнання тих чи інших адміністративних документів України у тих чи інших юрисдикціях. Це

не є імперативні норми. Але що нам дає робота у цій групі? Якраз розуміння по юрисдикційно, в якій юрисдикції виникає яка проблема, в тому числі з встановленням статусу опіки і піклування.

Ми йдемо кількома треками, розуміючи проблему. І також слід звернути увагу на те, що навіть якщо буде законодавча ініціатива щодо встановлення опіки виключно судами, то це процес тривалий. Тому ми паралельно пропрацьовуємо міжнародні механізми, в тому числі укладення міждержавних угод або конкретні моніторингові візити з тим, щоб розуміти, в яких умовах і які суди приймають конкретні рішення щодо наших громадян, щоб уже сьогодні вирішувати ті поточні проблеми, які виникають.

Дякую.

СКРИПКА Т.В. Дякую, пане Назаре. А можна уточнююче запитання? Ви сказали, що зараз у вас іде напрацювання і ви буквально завтра будете заслуховувати аналіз (так?), концепцію. Я просто хотіла уточнити: ви сказали "спеціалізація сімейних суддів" чи "спеціалізація сімейних судів"?

ТАНАСИШИН Н.Д. Суддів. Ну тобто це лише розробка концепції, ми будемо прораховувати різні варіанти, як найкраще і найефективніше буде вирішуватися це питання.

СКРИПКА Т.В. Дякую.

Я думаю, що врешті Офіс Президента України, звертаючись до нас, він також паралельно звернувся і до Кабінету Міністрів в частині того, щоб напрацювати законодавчі зміни до чинного нашого українського законодавства. Враховуючи те, що ви щойно озвучили, що у вас є певні уже бачення, розробка концепції, то і так як і Євгеній Миколайович наголосив на тому, що потрібно додатково вивчати це питання, то навіть, думаю, що якщо у вас це питання зрушується і ви його координуєте.

До речі, ви запропонували заслухати Національну соціальну сервісну службу, а скажіть, будь ласка, є у нас на зв'язку Національна соціальна сервісна служба?

ТАНАСИШИН Н.Д. Я цікавився. Не запрошували представників на сьогоднішнє засідання. Але це, власне, додало б просто статистичне розуміння, що і в якій країні відбувається. В довідці МЗС є ці цифри.

СКРИПКА Т.В. Дякую.

В принципі, для мене питання, скажімо так, не те, щоб я поки що не зрозуміла, враховуючи ту аналітику, про яку всі говорять, що ми її не маємо і кудись ми рухатися поки не можемо. Тому наразі я можу констатувати те, що можливості підготовки все ж таки законодавчих ініціатив, про них поки ми не можемо говорити, враховуючи всіх стейхолдерів цього процесу, тому що питання наразі ще вивчається, додатково аналізується, залучаються міжнародні партнери, як ви озвучили.

Тому, колеги, в принципі, якщо у когось є щось додати, то просимо.

СУШКО П.М. Можу додати. Немає більше бажаючих? Я на завершення скажу – багато казати.

СКРИПКА Т.В. Немає, Павле Миколайовичу.

ПРОСТИБОЖЕНКО О.С. Можна я скажу?

СКРИПКА Т.В. Так, будь ласка.

ПРОСТИБОЖЕНКО О.С. Олег Простибоженко – Центр сімейно-правових досліджень і, напевно, Національна асоціація адвокатів.

Кілька реплік. Перша, напевно варто звернути увагу все-таки на слова представника Мін'юсту, пана Євгена Горовця. Він правильно казав і я з ним погоджуюсь, що які б закони ми не приймали, ми все одно упрємось в те, що національні суди чи національні уявлення в кожній державі, які завгодно, і судові рішення їх може не влаштувати точно так само. Ну тобто це не є панацеєю стовідсотковою.

Друге, на що я б вас просив звернути увагу, я спеціально погуглив, що в нас там показує статистика. В нас 70 тисяч станом на сьогодні статусних дітей. Коли ми запровадимо судову процедуру, ми маємо вирішити: або ми цих дітей, які є станом на зараз, цих 70 тисяч, "проганяємо" через суд, ну і всіх переводимо з адміністративної процедури в судову, або це буде на майбутнє.

Якщо це буде на майбутнє, то ми повинні розуміти, що всі діти, які зараз перебувають за кордоном, для них нічого не зміниться абсолютно. І то стоїть питання, що зручніше: вертатись в Україну, щоб пройти судову процедуру чи пройти таку ж судову процедуру там?

Бо правильно каже Мін'юст, коли більшість, абсолютна більшість держав, і я це підтверджую з власного досвіду, сприймають наших дітей не як тимчасово. І сприймали вони це, вибачте, діти ще й пів року не прожили, бо те, що розповідають, оця прив'язка "звичайне місце проживання". То в нашій справі купа дітей, які прожили 3-4 місяці, органи їх опитують, встановлюють, що вони мають намір жити більше ніж 3 місяці: "Все, достатньо, ми над вами маємо юрисдикцію. Де ваше судові рішення?", - і рух далі в неправильному напрямку з точки зору нашого погляду.

Тому це не вирішить питання дане кардинально, не вирішить абсолютно, можливо це вирішить для, не знаю, п'яти відсотків, ну це не вирішить для ста відсотків. 70 тисяч справ, 70 тисяч статусних дітей, 40 тисяч під опікою, там решта інтернат і сімейні форми виховання. По кожній має бути судові провадження, має бути призначено все це в судах.

Я просто ще таку статистику наведу. Суди розглядають в Україні 600 тисяч справ за рік, це розглядали до війни, не знаю, скільки розглянули за минулий рік, ну це 600 тисяч. 70 тисяч дітей – це 10 відсотків справ, це круте навантаження, зважаючи на недоукомплектованість судів. Особливо це стосується великих міст. Якщо ще в районних центрах там своя специфіка, там трошки легше все, швидше це спроможне. У великих містах боюсь я, що це питання не буде так швидко вирішено.

Ну і так само, напевно, варто пам'ятати з приводу того, що адміністративна процедура, вона не заборонена абсолютно, вона цілком законна, і це згадується не тільки в Конвенції про батьківську відповідальність, в усіх конвенціях, починаючи з Конвенції про права дитини, конвенції ООН, де написано: адміністративна або судова процедура.

Як альтернативу що б радив я чи просив би вас задуматись? Давайте цих дітей чи цю ситуацію переведемо в РАЦСи і нехай РАЦС видає гарний папірець як свідоцтво про народження. Ну тільки він називатись буде по-іншому. І от, власне, ця адміністративна процедура буде давати гарний бланк, легалізований, і з цим бланком відповідно в органи закордон ми будемо приїжджати – не з простим папірцем від руки написаним, який лякає десь, до певної міри, ці органи.

Тому що, ну що таке сьогодні "сімейна форма влаштування"? Ну це розпорядження райдержадміністрації чи міськвиконком міського голови і це договір? Ну і питання, що там батьки з собою фізично взяли. Ну і зрозуміло, що органи це лякає, місцеві, я маю на увазі, закордонні.

А так у них будуть якісь зовсім інші документи, зовсім по-іншому виглядають і відповідно це можливість для тих держав сприймати ситуацію в іншому ключі.

Ну і, звісно, я погоджуюсь з тим, що нам би варто тут представника Нацсоцслужби, щоб він нам тут розказав детально статистичні дані. Тому що якщо ми говоримо про 70 тисяч дітей і проблема у нас, знову ж таки, з тих

статистичних даних – це 60 дітей, то це 0,01 відсотка. Тобто це навіть не відсоток сам по собі.

Ну, я розумію, що в якоїсь частини виникли проблеми, вони їх вирішили на місці, скоріш за все. Я знаю, що багато батьків оформлюють, приїжджаючи закордон, одразу звертаються в місцеві органи соцзахисту і вони вже їх там ведуть, оформлюють їм цю опіку на місці в іноземному суді, як це передбачає національне законодавство іноземної держави.

Все. Дякую за увагу.

СКРИПКА Т.В. Дякую, дякую, пане Олег.

Питання РАЦС, дійсно, воно таке, знаєте, неочікуване для нас, тому що, наприклад, для мене це якась додаткова, абсолютно нова форма і форма, скажімо так, затвердження тих чи інших дозволів, документів. Тому я не знаю, це потребує ще більш додаткового, скажімо так, вивчення цього питання.

Я бачу, що в нас представники ЮНІСЕФ також підняли руку, Тому можливо, будь ласка, прошу вас до слова.

Джин ЧОЙ. Доброго дня. В першу чергу дякую за запрошення. Нам було дуже корисно почути зміст цього обговорення і ми як представники ЮНІСЕФ повністю підтримуємо всі ваші ініціативи.

Я би хотіла, щоб мій коментар тут був коротким, але корисним. Ми проводили аналіз законодавчих актів в Україні на національному і місцевому рівнях, щоб зрозуміти ці випадки захисту прав дітей у разі їх переміщення за кордон.

У чаті я надіслала посилання на останню публікацію, де подана добірка законодавчих елементів та юридичних документів, які стосуються саме опіки, органів опіки та надання опіки дітям, які перебувають за кордоном. І ці посилання також стосуються тих дітей, які були евакуйовані за надзвичайних

обставин, і стосуються саме надання захисту таким дітям. І я думаю, що цікавим також буде аналіз того, як знаходяться рішення і найкращі рішення саме для таких випадків – переміщення дітей за кордон міжнародними організаціями.

Я надсилаю написаний документ звичайно, який можна роздрукувати, але якщо необхідна усна презентація, буду рада організувати брифінг з представниками, які усно все це вам пояснять. Дякую.

СКРИПКА Т.В. Дякую вам за ці документи, які ми отримали. Дійсно, ми їх вивчимо і надішлемо всім сьогоднішнім учасникам.

Єдине, що я хочу прокоментувати, все ж таки дякую, Євгенію Миколайовичу, за те, що ви, в принципі, звернули увагу на Гаазьку конвенцію 1996 року, стаття 5, яка, в принципі, дає можливість визнавати як судові рішення в країнах ЄС, так і рішення адміністративних органів.

Тому, в принципі, думаю, що тут Міністерство закордонних справ, а також Міністерство соціальної політики в комплексі повинні звернути увагу на це, і врешті-решт якщо це не порушує і це дає право визнавати рішення адміністративних органів, які будуть тлумачити врешті-решт і рішення суду, то я думаю, що на це потрібно звернути увагу. І принаймні вже давно повинно було це питання бути доведено в європейських країнах, те, що рішення адміністративних органів мають таку ж саму юридичну силу, як і рішення суду країн ЄС.

Павле Миколайовичу, ви хотіли щось додати?

СУШКО П.М. Так, не щось, а є конкретно що сказати.

Ну, по-перше, треба нам з'ясувати, про яку категорію дітей все ж таки мова йде, від цього залежать шляхи вирішення цих проблем. Бо в листі, який ми отримали, інформація МЗС, спочатку пишуть про батьківських дітей, які виїхали за кордон або самостійно, або з сусідами, родичами, без належним

чином оформлених батьками повноважень. І такі діти за кордоном визнані дітьми без супроводу і їм призначені закордонними судами законні представники. Це або наш супроводжуючий дитину або іноземний опікун. Тут ключове, що у цих дітей в Україні є батьки. Це перша категорія. В іншому випадку іде мова про дітей статусних, які теж могли самотійно виїхати, їх могли вивезти з закладом або могли виїхати з опікунами, з ПС/ДБСТ. І третій випадок - це коли дитина виїхала, а її батьки загинули, зникли безвісти, тобто вона ще і статусу не має, але й батьків уже немає. І для цих трьох названих категорій різні шляхи вирішення проблеми.

Ну і до всіх дотичних міністерств і в минулому році, і в цьому році надіслано низку звернень щодо врегулювання проблеми з вилученням як батьківських дітей, так і статусних дітей. Це питання постійно піднімається на координаційному штабі під керівництвом Ірини Верещук. І Тетяна Скрипка і я також є членами цього штабу і теж це чуємо постійно.

Але що ми бачимо і що вбачається зараз? Компетентні, призначені державою органи просто не бажають визначати проблему та перекладають відповідальність. Перше, що ми маємо, це відсутність достовірної інформації про кількість вилучених дітей. Основне питання – це облік дітей. Так в інформації від МЗС, надісланої до Офісу, вказано, що всього вилучено 64 статусних дітей. Це статистичні дані такі. В Італії вказано, що начебто вилучено 2-х, а з інформації у ЗМІ та засідань координаційного штабу ми знаємо, що нам з Італії не повернуто 26 статусних дітей з Чинадіївського дитячого будинку, 2 статусних дитини з Донеччини чомусь також вже півтора року живуть в італійських опікунських родині і теж їх не повертають. І більш того, по Італії, за словами консула, є судові рішення на користь України, але опікунські італійські родини просто не бажають ці судові рішення виконувати. Тому інформація МЗС не зовсім релевантна.

Мені на депутатський запит Нацсоцслужба дала інформацію про 124 вилучених дитини. Омбудсмен вказував, що їм відомо про 240 вилучених

дітей. Тобто чуєте різницю, так, скільки офіційно надає МЗС – 64, у нас тут 240? Так як ми можемо законодавчо щось міняти, якщо компетентні органи не можуть нам дати об'єктивну та повну інформацію.

Так от перша пропозиція, яку я пропоную зробити від комітету. Це надіслати запити до МЗС, до Нацсоцслужби, до омбудсмена та отримати від них дані щодо реальної кількості українських дітей, які знаходяться в іноземних системах захисту, тобто вилучені, поміщені в іноземні родини або в шелтери, так звані ЦСПРи наші, або діти, які прибули в Європу без супроводу, тому їм призначено іноземну опіку. Взяти розбивку на дітей статусних та ті, що мають батьків. Без отримання цієї інформації та вивчення цього питання неможливо щось законодавчо взагалі регулювати. Це перше.

По-друге, щодо суті пропозиції від МЗС міняти законодавство. Більшість кейсів з дітьми, з моєї точки зору, має бути врегульовано відповідно до Конвенції про батьківську відповідальність. Цього року за її виконання в нас в країні відповідає Нацсоцсервісна служба. Треба спитати Нацсоцслужбу і вона це підтвердить, два дні тому Василь Луцик якраз брав участь у заході щодо виконання цієї Конвенції та теж наголошував на тому, про що я кажу, що просто цю Конвенцію потрібно виконувати всім.

Аналіз ситуації показує, що дійсно є проблема. Ця Конвенція не завжди дотримується в країнах перебування наших дітей і тому наші діти там можуть відноситись до дітей біженців. То питання, чи законодавчо ми маємо міняти своє або, може, проводити міжнародні зустрічі, де пояснювати, що наші діти не є біженцями та наполягати на виконанні Конвенції.

В деяких найбільш складних випадках точково, можливо, дійсно доцільно вирішувати проблему з поверненням дітей через призначення опіки українським судом. Але аналізуючи випадки, зараз проблема більше не в тому, що українські документи про опіку не визнаються в Європі, вони мають визначатись відповідно до Конвенції, а якщо призначені

європейськими судами іноземні опікуни просто відмовляються виконувати рішення своїх судів та повертати нам дітей. Це ситуація в Італії з дітьми з Чинадіївського дитячого будинку.

По цьому питанню, по другому, пропозиція: збір інформації, ініціювати звернення Кабміну до іноземних урядів з листами щодо неправильного визнання наших дітей біженцями, щодо необхідності виконання норм Конвенції про права дитини, про батьківську відповідальність, щодо недопущення невиконання судових рішень про повернення нам дітей. Нагадати всім про ті зобов'язання, що нам давали уряди тих країн щодо забезпечення повернення дітей і щодо недопущення усиновлення.

Мінсоцу, Нацсоцслужбі, МЗС на своїх рівнях провести міжнародні перемовини зі своїми візаві, піднімати ці питання на платформі "Солідарність". Депутати до неї не допущені, тільки міністерства. Мінсоцу повернутися до питання укладання двосторонніх угод хоча би з найбільш проблемними країнами.

Мені здається, що проблема у слабкій виконавчій дисципліні та компетентності наших центральних органів виконавчої влади. А пропозиція МЗС щодо зміни законодавства глобальна, вона доречна, але не зараз, під час війни, коли ми маємо просто тушити пожежу по суті. Ми всі розуміємо, що запровадити правило, щоб влаштування статусної дитини відбувалося виключно за рішенням суду, це дійсно європейська перспектива, про яку я теж постійно кажу. Це буде вимагати змін не просто однієї статті у Цивільному кодексі, треба міняти систему захисту дітей, відходити частково від поняття "органу опіки", треба створювати систему сімейних судів, спеціалізацію суддів, а для цього потрібен час і загальне бачення.

Саме для цього ми і прийняли Закон номер 7087. Він мав бути першим кроком щодо розбудови цієї системи. Долю нашого Закону 7087 ви всі знаєте. Тобто ми свою законодавчу ініціативу вже зробили як парламент. Без

запровадження положень цього закону все інше просто неможливо зробити, без цього першого кроку.

Тобто, щоб завершити вже цей мій довгий виступ, пропоную від комітету ці пропозиції викласти у відповідь і дочекатися інформації від всіх органів, які мали б виконувати свої обов'язки.

І я можу, колеги, також поділитися листами, які я отримав у відповідь від МЗС. Майже всі міністерства відписались, що не бачать проблем – це рік назад було, більше чим рік назад. Проблем немає, нічого дітям нашим не загрожує. Це офіційні відповіді, вони є, зафіксовані. Коли ми, депутати, били тривогу, проблем ніхто не вбачав.

І ще раз кажу, сьогодні без вступу в дію Закону номер 7087 дітей нам не повернуть, обліку в нас не буде. Тому, якщо комусь це вигідно зараз так, щоб нам не повертали дітей, ну значить цей закон і буде далі блокуватися.

У мене все. Дякую.

СКРИПКА Т.В. Дякую, Павле Миколайовичу.

Ірина Миколаївна Сулова. Потім Євгеній Миколайович Горовець.

(Загальна дискусія)

_____. Тетяно Василівно, ви є. Тільки я боюсь, що пані Сулової немає.

СКРИПКА Т.В. Вона є, вона й руку підняла.

Ну тоді прошу, Євгеній Миколайович Горовець, а потім пані Ірина Сулова.

Євгенію Миколайовичу!

ГОРОВЕЦЬ Є.М. Дякую.

В мене кілька коротких ремарок. По-перше, дещо забув, ще один важливий аспект Конвенції озвучити просто для вже вичерпної повноти картини, щоб усі розуміли, наскільки все складно. Що Конвенція ще містить фактично таке дуже "гумове" правило в статті 11-й і дозволяє у так званому будь-якому невідкладному випадку органам відповідної держави, де перебуває дитина, вживати будь-які заходи з захисту її інтересів. І фактично знову ж таки ми розуміємо, що ситуація, яка виникла після повномасштабного вторгнення, вона стала фактично стрес-тестом в тому числі цієї норми. Очевидно навіть розробники Конвенції не до кінця розуміли умови, в яких вона може застосовуватися. І я підозрюю, що також ми маємо дуже розмаїту картину тлумачення застосування цієї норми.

Фактично будь-яка країна у найгіршому для себе випадку, коли вона застосує певні заходи щодо дитини, можливо всупереч навіть іншим нормам Конвенції, всупереч нашому українському законодавству, може достатньо легко захиститися або як мінімум створити певну правову позицію для захисту своїх дій з посиланням на статтю 11-у. Тому що, що вважати невідкладним випадком в умовах, коли дитина прибула з країни, де оголошено військовий стан? Звісно, що дійти очевидного висновку, що тут ця норма не застосовна, буде як мінімум важко.

І власне, що б ми не робили, знову ж таки повертаємося до цього випадку, Конвенція дозволяє дуже багато ситуацій, коли держава буде приймати доленосні рішення щодо дитини, знову ж таки мотивуючи інтересами і потребою якнайкращого захисту інтересів дитини.

І коротка рефлексія щодо пропозиції, щоб певний документ видавав орган ДРАЦС. Не думаю, що це реалістична версія подальшого розвитку системи захисту прав дитини, тому що все-таки це не відповідає природі органів ДРАЦС, все-таки це юристи, які навчені і добре вміють реєструвати певні факти, тобто переносити певні відомості без помилок з документів, які підтверджують певні факти, до реєстру. От власне і все. Під певним кутом

зору це достатньо така проста, хтось навіть скаже, примітивна робота, треба перенести те, що є, в базу даних.

Коли ідеться про дітей, звісно, що тут цілий комплекс інших навиків – це і психолог, і, скажімо так, квазібатько, людина, яка має замінити найрідніших людей. Звісно, що для цього ДРАЦС ніколи не готувався, його місія інша, при цьому в нас є система органів, які, власне, покликані виконувати цю місію, якщо ми не задоволені якістю їх роботи, треба цю систему розвивати, а не казати, що вони не впорались, ми зараз зробимо так, що з цим впорається ДРАЦС. Не думаю, що впорається. Це буде просто марнування ресурсів.

Але коли ішлося про цю пропозицію, пан... підкреслив іншу проблему, яку я також не озвучував, але вона існує і вона підкреслює багат шаровість цієї проблеми. З інформації, якою ми володіємо, часто проблеми наших дітей і супроводжуваних їх осіб зумовлені лише тим, що документи, які насправді існують, видані повноважними органами України, не перебувають при собі. Тобто вони не мають цих документів або вони їх мають оригінали чи засвідчені копії, але без перекладів. І це також ще одна категорія, проблемна категорія, з якою треба працювати, в тому числі інформативно. Вона також складна, не проста. В нас часто не розуміють важливості цього. І те, що я казав, що Конвенція крутиться, наприклад, того самого "місця проживання", а "місце проживання", як ми розуміємо, у нас, наприклад, в документах, я не знаю, про народження дитини або в закордонному паспорті як клас відсутня. Тобто це треба окрема довідка зараз, це витяг з реєстру територіальних громад, новий реєстр, який там адмініструється Мінцифрою. Він має бути не просто наявності, а бути ще й перекладений відповідною мовою країни перебування і все таке інше. Тобто, на жаль, супроводжувачі також все це не завжди розуміють.

І ще один зріз проблеми з того, що ми знаємо, і знову ж таки він часто зв'язаний на правову культуру відповідної країни, бо якщо, наприклад,

практика роботи тих самих судів або знову ж таки адміністративних органів, якщо йдеться про якусь неєвропейську країну, але яка належить до цивілізованого світу, передбачає, що коли визначається опікун або піклувальник відповідної дитини, а це рішення суду або адміністративного органу містить одночасно з реквізитами цієї особи (там прізвище, ім'я, по батькові опікуна і таке інше), також вичерпний перелік її повноважень, це з точки зору практичного застосування набагато краще. Бо, умовно кажучи, коли поліцейський зупиняє дитину і супроводжуючого, він з цього документу одразу розуміє обсяг влади, яку супроводжуюча особа має над дитиною.

А у нас, я так розумію, наша практика часто передбачає, що ми просто визначаємо опікуна, піклувальника, а от обсяг прав, він впливає з нашого законодавства. А щоб знати наше законодавство, це вже додатковий челендж для відповідного правозастосовувача в іноземній країні. Звісно, що він за замовчуванням не розуміє, хто такий опікун і піклувальник за українським законодавством, які права йому надає закон. То він має або запитати (а це завжди тривала бюрократична процедура) або самостійно якось шукати і потім довіряти джерелам інформації, які він знайшов.

Можливо нам знову ж таки, але це більше питання, я переконаний, до Національної соціальної сервісної служби або там Мінсоц, змінити нашу адміністративну практику оформлення цих відповідних рішень, і якщо там не в резолютивній частині, а просто, можливо, як частина цього ж рішення хай буде новий розділ, довідковий. Цей документ підтверджує, що згідно з статтею такою-то Сімейного кодексу опікун має такі права там, піклувальник такі права. Це становить тоді частину єдиного документу, він підтверджує одночасно і факт, тобто що така-то особа є опікуном (піклувальником), і юридичні відповідні приписи. Коли людина їх перекладає для цілей застосування в іншій країні, вона перекладе і цей текст, і це, можливо, вирішить також відповідні проблеми в країні перебування дитини.

Дякую.

СКРИПКА Т.В. Дякую.

Пані Ірина Сулова.

СУСЛОВА І.М. Дякую, пані Тетяно.

Шановні колеги! Я хочу погодитись з виступом Павла Миколайовича в тій частині, що якщо ми говоримо взагалі про зміни процедур якихось, то треба говорити про зміни законодавства в комплексі. Ми не можемо замінювати сьогодні один папірець на інший папірець, який видавав раніше один орган, на інший орган, це неможливо. Це взагалі систему заведе в глухий кут і вона просто рухне. І ми з вами взагалі втратимо зв'язок з реальністю. Це просто вже крик душі.

Тому погоджуємося з тим, що якщо ми говоримо про систему, то треба її змінити цілком, повністю і просто підходити до того не згоряча, а послідовно, виважено, аналізуючи всі проблеми і виклики, які сьогодні перед нами стоять, і виклики, які можуть стояти в майбутньому, після того, як ми почнемо повертати дітей з евакуації, повертати інституційних дітей, коли почнуть повертатися батьківські діти.

Друга моя ремарка до його виступу, це щодо запиту і звернення щодо отримання інформації з МЗС, Мін'юсту, Офісу омбудсмена. Справа в тому, що Офіс Уповноваженого так само збирає інформацію, не Мін'юсту, перепошую, а Нацсоцсервісної служби. Омбудсмен так само збирає інформацію з Нацсоцсервісної служби, з МЗС і з ДКС від Романа Горайнова. Саме так ми отримуємо інформацію, аналізуємо її, робимо висновки і далі рухаємо... (*нерозбірливо*) по тим чи іншим пропозиціям або проектам рішення, або думаємо, що ми можемо зробити, фіксуємо порушені права і можливості їх поновлення.

І тут важливо сказати напевно таку річ, що ви будете, можливо, навіть не вражені, бо ми вже не вражені, що отримаєте абсолютно різні цифри. Якщо ви звернетесь до МЗС, ДКС, ви так само, скоріш за все, отримаєте різні цифри. До Нацсоцсервісної - ви так само отримаєте різні цифри.

Станом на зараз ми намагаємося розібратися з Італією. І я маю таблицю повністю зведену по кожній області, по кожному закладу, по ДБСТ, по інституційних закладах, сімейних формах, скільки дітей, де вони перебувають, хто контактна особа. І ми це працюємо спільно з Нацсоцсервісною службою. І ми досі не можемо зібрати всю цю інформацію в єдину якусь таблицю, в якій би була інформація, яка відповідає дійсності. І це біда і катастрофа! Тому що саме серед цих закладів є заклади, які потребують негайної включеності українського уряду, представників українського уряду і роботи з поверненням цих дітей, інакше ми взагалі ризикуємо, умовно, втратити цих дітей. Ну тобто існує висока ймовірність, що ці діти ніколи не будуть повернуті до України. І таких закладів є декілька.

І саме повертаючись до теми сьогоднішнього заходу, мені би хотілося сказати, що перше наше бачення, бачення Офісу Уповноваженого щодо того, що ми можемо зробити. Це двосторонні угоди, укладання двосторонніх угод з урядами тих країн, в яких є найбільші проблеми. Ці країни відомі, це в першу чергу Італія, Німеччина, там найбільша кількість дітей, в яких є проблеми.

Друге. Це, можливо, не направлення запитів, а створення на базі комітету робочої групи, до складу якої, офіційної робочої групи рішенням комітету, до складу якої увійдуть всі зацікавлені представники центральних органів виконавчої влади, де буде напрацьовано рішення, але це рішення не ляже в законодавчу площину, це не потрібно вносити в законодавчу площину, це все можна врегулювати на рівні перемовин, на рівні домовленостей, на рівні комунікацій двосторонніх. З цими країнами потрібно комунікувати, до них, можливо, потрібно кудись з'їздити, потрібно провести

зустрічі на рівні Міністерства юстиції, наприклад, в Німеччині та в Італії. З'їздити до цих дітей, зрозуміти, чому існує проблема. І поступово братись, не в загальному говорити, а вирішувати конкретну проблему конкретного заходу або конкретної дитини і повертати їх.

Ну і зрештою, так наостанок, тобто з позиції. Перше, створення робочої групи для напрацювання комплексних рішень по трьом категоріям дітей: діти без супроводу, інституційні, батьківські. Друге, це проведення перемовин-діалогів для укладання двосторонніх договорів. І третє, це поступове повернення тих, які надтермінові, такі самі кричущі питання, і поступово прийдемо до тих, які там просто залишаються, їх можна повертати і є куди повертати в безпечні місця. Дякую.

СКРИПКА Т.В. Дякую, Ірино Миколаївно.

Ну врешті-решт, в принципі, дякую вам за вашу позицію. Але я би, в принципі, щодо робочої групи, в мене є таке певна ремарка, тому що депутати Верховної Ради все ж таки це суб'єкти законодавчих ініціатив і створення робочої групи саме на базі комітету, ну врешті-решт, а особливо, якщо ви зазначили, що не з метою напрацювання законодавчих змін комплексно, а просто вирішити там із залученням всіх центральних органів виконавчої влади, то можливо майданчик для створення цієї робочої групи. Верховна Рада вже, я думаю, з тими ініціативами, які напрацює робоча група, вийде з обговоренням на базі підкомітету профільного і потім на рівень комітету, але врешті-решт просто, я думаю, що майданчиком, можливо, повинна бути інша інституція.

СУШКО П.М. Ми можемо створити ТСК.

СКРИПКА Т.В. Це врешті-решт є також, але дякую вам, тому що ось Євгеній Миколайович скільки запропонував нам все ж таки правових позицій

і згадав і Гаазьку конвенцію і статтю 5-у і статтю 11-у, яку тільки що в останньому своєму виступі, то, можливо, цю адвокацію Міністерство юстиції якщо би взяло на себе разом з Міністерством закордонних справ, врешті вже можна було би дійти певних уже протокольних якихось рішень щодо вирішення питань по тим категоріям дітей, зокрема які зазначив Павло Миколайович Сушко.

Колеги, у нас іще пані Світлана. Пані Світлано, слухаємо вас.

_____. Я дуже швидко. Добрий день.

Я хочу от прямо, знаєте, від всієї душі подякувати пану Євгену Горовцю, який дуже фахово роз'яснив ситуацію, чому відбуваються ті чи інші дії і що потрібно робити. Я дуже дякую пану Сушку за те, що він зауважив багато важливих моментів, але сказав про статистичні показники. Бо до того часу, поки ми не будемо знати, скільки таких дітей, чому відбуваються ті чи інші дії, ми не зможемо проаналізувати.

Стосовно ДРАЦСів, ну я вважаю, що, знаєте, ну, це взагалі недоречна пропозиція. Кожна структура повинна займатися тим, чим вона займається. І я вважаю, що ми повинні не гасити пожежу, бо ми багато років хибимо на тому, що ми гасимо пожежу, ми повинні вибудувати систему. І для того, щоб вибудувати систему, ми повинні чітко конкретно відповідати собі (і чесно, головне) на запитання, чому відбувається, яка кількість, яка проблематика, радитись, створювати групи, що завгодно, але систему вибудовувати.

Поки у нас не буде чіткої і зрозумілої системи захисту прав дитини, щоб кожен виконавець розумів, за що він відповідає, до того часу я вважаю, що різкі якісь кроки, тим більше в умовах повномасштабного вторгнення, тим більше, коли не працюють суди, тим більше, коли на деокупованих територіях і на багатьох територіях, які наразі не перебувають у гарячих там точках, суди не працюють. Тому що нема суддів, тому що, незважаючи на те,

що Вища рада правосуддя начебто почала працювати, але судді не призначаються.

Тому я вважаю, що сьогодні нам не потрібно, знаєте як кажуть, "тихенько та ладненько, але швидко та гидко". Тому вибудовуємо систему і зважуємо на всі обставини з точки зору статистичних показників. Я так зрозуміла, виходячи з того, про що ми сьогодні говорили, що це все ж таки точкові проблеми і вони сьогодні не несуть такої якоїсь масової загрози для того, щоб приймалися різкі й якісь категоричні рішення.

Дякую.

СКРИПКА Т.В. Дякую, пані Світлано.

Знаєте, дійсно я погоджуюся з вами, що система повинна бути напрацьована і комплексно напрацьована з усіма стейкхолдерами саме в цій системі, але врешті-решт у нас "пожежа" є. І як би ми не хотіли, але ми повинні її все рівно "гасити", тому що ми не можемо залишити ті сьогоднішні проблемні моменти, які є саме ось у цій темі. Тому, як дуже доречно зазначила Ірина Миколаївна з приводу двосторонніх договорів... *(Не чути)* ...і пана Горовця, і МЗС, і Міністерство соціальної політики – нам зараз треба врешті об'єднатися, щоб дійсно один одного адвокували, щоб вони все ж таки виробили певну правову позицію щодо врегулювання тих зараз "пожеж", які є. Але паралельно, дійсно, повинна бути створена робоча група, повинні бути залучені всі, ще раз говорю, стейкхолдери, аби напрацювати врешті-решт і вже потім внести зміни до законодавства саме щодо якісної роботи в цій системі прав захисту дітей.

Дякую.

Микито Руслановичу, я думаю, що ми врешті-решт...

Павле Миколайовичу, давайте, ви тримаєте руку.

СУШКО П.М. Пані Світлана сказала щодо "пожеж", то дійсно можна зараз точково призначати за статтею Цивільного кодексу опікунів судами. Ну, точково, якщо там це дуже необхідно, щоб вирішити якусь кричущу ситуацію. Але от багато тут членів комітету зараз знаходиться в нас, кому не байдужа доля дітей, щоб просто зрозуміти взагалі, що відбувається. Вже представник Уповноваженого пані Ірина Миколаївна Сулова каже, що кожне міністерство дають різні дані.

От дивіться просто, щоб ви собі уявили, так, що таке дитина статусна? От просто усвідомте, у кожного з вас є діти, так, майже у всіх є свої діти. Якщо хтось з дітей не прийде додому, ви ж будете їх шукати, правильно? Будете шукати, будете знати, хто не прийшов додому, кого потрібно в розшук подавати, де вона знаходиться. В багатьох за кордоном знаходяться діти. От ви батьки, ви відповідаєте за них. Якщо ви не будете займатися своїми дітьми, вас позбавлять батьківських прав. Правильно? І дітей передадуть до обліку в Міністерство соціальної політики.

Тобто держава буде відповідати за дітей за Конституцією. І держава буде делегувати повноваження свої комусь, хто буде тимчасовими батьками. От держава буде делегувати громаді, а громада буде призначати тимчасових опікунів або займатись усиновленням і так далі. Тобто делегувати свої повноваження.

От сьогодні ці діти, у кого немає батьків, статусні діти, от за них відповідає виконавча влада повністю. От виконавча влада відповідає за цих дітей. Сьогодні ми маємо що зробити з вами? Позбавити виконавчу владу батьківських прав, тому що вони не виконують свої зобов'язання батьків по суті. Правильно? Ну так же виходить! Ми можемо просто констатувати факт, що виконавча влада у нас сьогодні просто "завалила", розтратила дітей і не шукає їх сьогодні. Оце факт.

Комусь дуже невігідно, щоб Закон 7087 вступив в силу. Тут або така недбалість, халатність, так, або небажання. Незрозуміло.

От ще раз просто усвідомте, у нас є сьогодні, хто б почув, що у нас ми не можемо сказати: де наші діти знаходяться і хто за них сьогодні відповідає, хто доглядає? Ще раз просто усвідомте, вашу дитину хтось забрав, от ви з бабусею відправили свою дитину, у бабусі забрали дитину і в сім'ю італійську засунули і призначили нових батьків вам і вашій дитині. Оце така ситуація на сьогодні так виглядає.

Нам треба завершити децентралізацію. От що таке почати розбудову системи? У нас пройшла децентралізація повноважень, всі повноваження надані громадам, крім одних повноважень - дитячої сфери. У нас сьогодні діти просто "випали". І поки ми не завершимо децентралізацію повноважень, поки держава, виконавча влада з себе просто не передасть ці повноваження на громади, то діти просто отак і будуть в нас по всьому світу, ніколи ніхто нам їх не поверне.

Тому що у нас сьогодні ніхто не може. І саме головне, в нас ніхто їх не шукає. От хто має шукати дітей? От ще раз повернемось до того, що я сказав. Дитину мають шукати батьки. Правильно? Якщо батьків немає, має шукати виконавча влада. А якщо вона, дивіться, вона не має шукати, бо шукати має той, кому делегували повноваження. А якщо їх сьогодні нікому не делегували, виконавча влада їх не шукає, в громаді їх теж не шукають, вони в громадах сьогодні не відповідають за цих дітей статусних, їм вони не потрібні сьогодні. Ось такий колапс існує! І всі про це знають і всі мовчать.

От що ми будемо робити? Ми просто поговорили і забули в черговий раз? Тому звертатись до комітету розробити якийсь закон, ми вже його розробили, закон вже є – 7087. І чим більше він буде затягуватись, тим більше в нас буде...

Дивіться, що саме страшне вже сталось, що саме страшне? І ми теж як депутати про це казали. Ми казали ще рік тому, коли пів року діти наші проживали за кордоном, ми казали, що якщо пройде рік, коли діти будуть за

кордоном, то їх буде дуже складно повернути назад, тому що країни нам можуть не повернути цих дітей. І що думаєте, хтось слухав? Ніхто не слухав.

І сьогодні вже півтора року і чим далі буде затягуватись це, тим ще буде страшніше і буде ще гірше. І от сьогодні завантажувати ще суди і це повністю завалити просто. Розвалили вже дитячу систему, да? Не створили її заново, децентралізацію повноважень не завершили і зараз ще завалити судову систему – і все. І тоді вже точно буде колапс! Дякую.

СКРИПКА Т.В. Дякую, Павле Миколайовичу.

Микито Руслановичу, шановні члени комітету, дякую за те, що ми підняли сьогодні дуже вкрай важливе питання, тому я на лист Офісу Президента, я думаю, що ми в підкомітеті підготуємо відповідь, зокрема врахуємо пропозиції Павла Миколайовича Сушка, а також будемо з ним просити МЗС, Міністерство юстиції, Міністерство соціальної політики врешті-решт напрацювати, об'єднатись і напрацювати саме двосторонні договори для того, аби вони могли вирішити ті питання, які сьогодні у нас є, ну як сказала пані Світлана, "погасити пожежу". А надалі також про створення робочої групи з залученням ще раз усіх стейхолдерів цього процесу для того, щоб, як знову ж таки зазначила пані Світлана, комплексно підійти до вирішення цього питання в контексті зміни системи. Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, Тетяно Василівно. Дякую, колеги, за детальний розгляд цього питання. Дякую всім запрошеним.

Тетяно Василівно, тоді якщо буде треба комітетом проголосувати якесь з рішень: або щодо відповіді Офісу Президента, або щодо звернення до відповідних органів центральної влади щодо створення такої робочої групи – ми відповідно на найближчому засіданні комітету це зможемо проголосувати.

Колеги, переходимо до останнього питання порядку денного. Дякую панові Берковському за те, що ви дочекалися. І переходимо, власне, до питання стану справ і перспектив розвитку УКФ. І я панові Владиславу передаю слово, у нього є, я знаю, презентація.

Будь ласка, пане Владиславе.

БЕРКОВСЬКИЙ В.Г. Дякую, Микито Руслановичу.

Шановні колеги, я спробую не зайняти багато часу, бо багато часу вже тривало засідання. Єдине хочу сказати, Український культурний фонд входить у період невеликої турбулентності, тому що, як ви знаєте, у нас завершується каденція Наглядової ради і у нас ось-ось мають розпочатися вибори нової Наглядової ради, яка буде вже формувати політику і стратегію Українського культурного фонду на наступні 3 роки.

Повноваження цієї Наглядової ради закінчується 19 січня 2024 року, тобто найближчим часом, я сподіваюся, Міністерство культури та інформаційної політики оголосить про початок конкурсу з добору членів Наглядової ради вже у новий склад.

Отже, шановним депутатам була роздана моя презентація. Я її надсилав. Коротко про діяльність.

Цього року Український культурний фонд було профінансовано на суму 205 мільйонів гривень, з яких 155 мільйонів були витрачені конкретно на підтримку культурно-мистецьких проєктів, стипендій для підтримки наших митців. Власне, було підтримано 6 грантових програм, створено.

Перша програма, прошу звернути увагу, це грантова програма "Аудіовізуальне мистецтво". На неї надійшло 395 заявок, підтримано 13 заявок. Тобто, як ви бачите, є запитувана сума, на яку, власне, запит був сформований від кількості заявок. Тобто ми потребували 579 мільйонів для того, щоб підтримати всіх заявників, в наявності в нас було лише 16,7 мільйона, які ми виділили.

Також прошу звернути увагу, що на всіх безпосередньо слайдах представлена детальна інформація щодо саме конкретних продуктів, які були підтримані за кошти державного бюджету з вказівкою, скільки нам потребувалося фінансування прогнозованого і скільки було витрачено реально коштів. Тобто грантова програма "Аудіовізуальне мистецтво": запит був на 579 мільйонів від суспільства, підтримано на 16,7 мільйона.

Наступна грантова програма "Гранд подія": запит був на 312 мільйонів з копійками, в результаті ми змогли підтримати тільки на 6,9 мільйона гривень. Подано було 86 заявок, в результаті було підтримано лише 2 заявки. Тобто, як ви бачите, це одна заявка – виставка і одна заявка – фестиваль. Цим фестивалем були "Чорноморські ігри". Всі інші просто в зв'язку з відсутністю коштів не були підтримані.

"Культура без бар'єрів" – одна з найбільш затребуваних на сьогоднішній день програм, тому що вона націлена на безбар'єрне суспільство і на підтримку всіх тих, хто потребує окремої уваги і створення культурних продуктів, націлених на безбар'єрне суспільство. Зверніть увагу, що подано було 230 заявок, підтримано лише 14. Запитувана сума – 168 мільйонів, в реалії ми змогли виділити тільки 10,52 мільйона гривень.

Хочу звернути увагу на кількість підтриманих заявок і конкретно з продуктами, які націлені на безбар'єрне суспільство. Наприклад, видання – інклюзивні і друковані. Коли ми говоримо про книжковий ринок, підтримку книговидання і так далі, прошу звернути увагу, що до Українського культурного фонду звернулося 20 пропозицій щодо видання книжок, які містять саме розраховані на інклюзію. Але ми змогли підтримати лише видання двох видань. Тобто інші видання, наприклад шрифтом Брайля, ми не змогли підтримати.

Наступна програма, найбільш затребувана на сьогоднішній день, це програма "Культура спадщина". В Українському культурному фонді в цьому році підтримано основні напрямки – три напрямки. Перший напрямок –

діджиталізація. Другий напрямок – кроссекторальні проекти. І третій напрямок, який в цьому році ми започатковували, це історико-культурні дослідження. Подано було 457 заявок, змогли підтримати 37. Запитувана сума - 507 мільйонів гривень. В результаті змогли підтримати тільки на суму 35,68 мільйона гривень. Тобто фактично, якщо округлити, 36 мільйонів гривень. Основний продукт, з яким зверталися, це оцифровка, цифровий опис, каталог, оцифровка фондів, оцифровка колекцій і так далі. Тобто те, що на сьогоднішній день і в цих умовах є насправді дуже, вкрай необхідним.

Наступна програма, на яку зверну увагу, це "Культура. Регіони". Програма націлена на підтримку саме регіональних культурних центрів. Прошу звернути увагу, що в цій програмі не брали участь обласні центри. Тобто це програма розрахована на ОТГ, на містечка, але обласні центри тут участі не брали. Подано було 180 заявок, ми змогли підтримати лише 29, з них запитувана сума 164 мільйони, ті, які просили від нас, ми змогли підтримати на суму 21 мільйон. Хочу звернути увагу, що для Українського культурного фонду саме грантова програма "Культура. Регіони" є однією з базових, на які ми націлюємо свою діяльність.

Наступний проект, грантова програма "Відновлення культурно-мистецької діяльності". 607 поданих заявок, 77 підтриманих. Запитувана сума - 465 мільйонів, змогли виділити лише 56 мільйонів гривень. Це фактично програма, яка була розрахована на підтримку проектів, установ, організацій, які опинилися в скрутній ситуації саме зараз, в умовах війни, і вони націлені на те, щоб вони могли відновити свою культурно-мистецьку діяльність. Але прошу розуміти, що це не були проекти інституційної підтримки, які були в 2020 році, це були конкретно проекти виконання конкретних проектів з конкретними результатами, з конкретними продуктами, які можна побачити тут, власне, на таблиці.

Стипендії. Зі стипендіями у нас насправді ситуація дуже критична, тому що для Українського культурного фонду було виділено лише 5

мільйонів на стипендіальну підтримку при запиті 24 мільйони. Нам було надано 139 запитів на стипендії, підтримано 45. Але з цих 45 стипендій 9 стипендій були профінансовані за кошти наших добродійців, зокрема Міністерства культури Великого Князівства Люксембург. Реально за кошти державного бюджету було підтримано трошки більше 30 заявок. Стипендії – це те, що нам насправді на сьогоднішній день вкрай необхідно.

Прошу звернути увагу ось на цю мапу, на якій чітко видно кількість поданих заявок і підтриманих. Хочу відзначити, що, на жаль, є області "лузери", з якими треба продовжувати роботу, і ми намагаємося її продовжувати. Зверніть увагу на Кіровоградську область, в якій було 17 заявок всього, підтримано – 0, тобто рівень заявок дуже низький.

Дуже низький рівень був по Сумській області заявок. Але після того, як ми в травні відпрацювали з цією областю, провели там "інформаційний день", розказували як правильно задавати, вже на короткострокових грантах було піднято, збільшилася кількість подачі заявок.

Перше, як завжди, утримує місто Київ, Львівська область і інші області Західної України, що пов'язано з тим, що в результаті внутрішньої релокації багато грантових менеджерів, грантових команд перемістилося на Захід України, відповідно ми маємо збільшення звітти і подачі заявок.

Хочу звернути увагу на невеличкі приклади тих проектів, ми підтримали понад 183 проекти, це так, на мій суб'єктивний погляд, відібрали як зразки, які можна. Тобто, починаючи з документального проекту "Герой", фестиваль "Чорноморські ігри", оцифрування найстарішої датованої дерев'яної церкви України, які були зроблені за підтримки, підкасти, документальні стрічки, віртуальний портал Музею книги і друкарства України.

Хочу звернути увагу, от, власне, вебпортал або віртуальний портал. На мою думку, ми маємо більше звертати увагу на те, щоб наші музеї, архіви,

бібліотеки більше публікували, представляли онлайн свої об'єкти спадщини, яка є, для того щоб ми могли розширити доступ.

І переходжу до планування на 2024 рік. Готуючи бюджетну пропозицію на 2024 рік, Українським культурним фондом було подано бюджетну пропозицію в розмірі 889 мільйонів 800 тисяч гривень. Однак, за результатами граничних меж, які були доведені Українському культурному фонду культурного фонду, було зменшено суму до 215 мільйонів, які увійшли в ту бюджетну заявку, яку подавало Міністерство культури до державного бюджету.

Ми підготували лист до комітету і до Верховної Ради з проханням підтримати нашу ідею дофінансувати Український культурний фонд на суму 271 мільйонів 311 тисяч, що дозволить нам збільшити підтримку сфери культури і проектів.

Прошу звернути увагу, от, власне, я представив депутатам невеличку табличку – потреба в дофінансуванні. Тобто це мова іде і про потреби оперативні Українського культурного фонду, і про потреби підтримки безпосередньо сфери культури.

Прошу звернути увагу, що на позицію, на КЕКВ 2610, це передостання нижня стрічка, тобто у випадку, якщо ми отримаємо фінансування на рівні 215 мільйонів 688 тисяч, то ми зможемо виділити лише 149 мільйонів на підтримку проектів в наступному 24-му році. Якщо ж ми дістанемо додаткове фінансування, то загальна сума складе 396 мільйонів 312 тисяч, що дасть нам можливість підтримати і більшу кількість проектів.

І прошу звернути увагу, що на 24-й рік нами заплановано проведення п'яти грантових програм, однієї стипендійної програми і однієї програми короткострокових грантів. Саме в цьому році ми спробували провести програму, запровадити програму короткострокових грантів, яка передбачала час реалізації до двох місяців, а сам конкурс проведення менше одного місяця. Тобто від моменту оголошення і до прийняття рішення про

фінансування має бути пройти 3,5 тижні. 3,5 тижні на конкурс і на два місяці реалізація. В цьому році ми поспробували і, мені здається, в нас вдало вийшло, тому і в наступному році ми будемо це пробувати запровадити таку програму.

Але при цьому хочу звернути знову увагу на найболючішу проблему Українського культурного фонду, з якою ми стикаємось вже з моменту нашого існування. Шановні депутати, але ми прекрасно знаємо про те, що 5 місяців, які на сьогоднішній день виділяються на реалізацію проектів, це ні про що. І відповідно потрібно вносити зміни в законодавство і, я не знаю, в державний бюджет про те, щоб нам дозволили фінансувати і проводити більші по розмірах проекти, тобто які мають на реалізацію більше часу. Тому що фактично ми в цьому році кошти отримали на рахунок в травні місяці, підписувати договори з заявниками ми почали наприкінці червня, а вже 1 листопада вони мають відзвітувати. Фактично на реалізацію 5 місяців. Для гарного проекту, яким ми могли б усі гордитися, це ні про що.

Нам мінімум треба 9-10 місяців на те, щоб організувати реально потужні проекти, тому що нормальний фестиваль за 5 місяців не проведеш. І більш того, от ця ситуація, в якій ми знаходимося, фактично викидає повністю з фінансування період з 1 листопада по 1 квітня. Тобто в цей період жодних проектів за державне фінансування не відбувається, тому що немає можливості їх профінансувати.

Хочу звернути увагу на кілька планів, які ми, власне, представляємо і запланували. Грантова програма "Культура. Регіони". При тому фінансуванні, яке зараз нам довели, тобто 215 мільйонів на наступний рік, 20 мільйонів ми плануємо на програму "Культура. Регіони", це реально ми зможемо в середньому підтримати 17 проектів. Якщо ж ми збільшимо до 75 мільйонів як потреба, це буде 66 проектів. Заплановано 3 лоти: "Культура деокупованих територій", "Локальна культура" і "Культура корінних народів" для підтримки корінних народів і унікальних етнічних спільнот.

Програма "Культура без бар'єрів". Заплановано 15 мільйонів, потреба - 40 мільйонів. Якщо 15 мільйонів, ми зможемо підтримати тільки 21 проект по інклюзії. А потреба є ну хоча б 55 проектів. 3 лоти: "Підтримка митців з інвалідністю", "Інклюзивний культурний продукт" і "Безбар'єрне суспільство". Тобто фактично цими лотами має бути охоплено весь повністю "Культура без бар'єрів".

Наступна програма. "Відновлення культурно-митецької діяльності". 25 мільйонів заплановано на 27 проектів, потреба - 75 мільйонів, щоб ми могли реалізувати хоча б 82 проекти. Заплановано 4 лоти: "Відновлення візуального мистецтва", "Відновлення публічних та креативних просторів", це народні художні промисли, мода та дизайн, "Музика відновлення".

Це ми підтримуємо рішення комітету, яке було на попередньому засіданні прийнято, власне попередньому для нас як для УКФ засіданні щодо підтримки музикальної індустрії і перформативний сектор.

"Культурна спадщина", 30 мільйонів заплановано, 26 проектів, при потребі хоча б 125 мільйонів для того, щоб ми могли реалізувати в Україні 107 проектів. 3 лоти: "Діджиталізація", "Кроссекторальні проекти зі збереження культурної спадщини" і "Історико-культурні дослідження", що дасть нам можливість проводити аналітику в сфері історії і культури для того, щоб ми могли оперувати реальними даними навіть про ті самі втрати, які ми на сьогоднішній день несемо.

"Аудіовізуальне мистецтво". План 20 мільйонів і це 15 проектів. Потреба – 80 мільйонів, 61 проект. 3 лоти: "Телепродукт", "Відеоконтент для медіаплатформ" і "Розвиток кінопроекту".

Хочу звернути увагу на лот № 2 "Відеоконтент для медіаплатформ". Власне, попередні доповідачі сьогодні говорили про необхідність підтримки української мови, про підтримку українського продукту, дитячого продукту. Власне, колеги, прошу звернути увагу, що в наших планах ось цей "Відеоконтент для медіаплатформ", в ньому базовим елементом є підтримка

поширення і пропаганда української мови. Ми взагалі скрізь це підтримуємо, це є базовий, наскрізний, але ось тут більша увага саме для створення проектів, які розраховані на підтримку української мови і україномовного контенту і продукту.

Заплановано стипендії і резиденції, 5 мільйонів заплановано, це орієнтовно 40 стипендій при потребі 15 мільйонів, що дасть можливість підтримати 119 стипендіатів, які зможуть в результаті реалізувати свої індивідуальні мистецькі проекти.

І так само запланували проведення короткострокових культурно-мистецьких проектів, конкурс яких ми оголосимо орієнтовно в червні і можливість реалізації. Ми маємо лише 4 мільйони гривень, запланували, і це буде 18 проектів. При потребі хоча б 10 мільйонів на 44 проекти.

У даний момент відбувається добір експертів до експертних рад за основними секторами, які будуть здійснювати оцінку проектів, які подаються. До складу експертних рад планується залучити 400 експертів. Орієнтовно до 60 відсотків залучених експертів, це будуть експерти, які мають уже досвід експертної діяльності в Українському культурному фонді. І хочу відзначити, що близько 20 відсотків наших експертів – це експерти, які починали свою діяльність ще у 2018-2019 роках, тобто це стабільний склад, з яким ми продовжуємо працювати.

З метою підготовки до нового грантового сезону, а також підвищення грантової спроможності Українським культурним фондом розроблено, заплановано проведення виїзних підвищень кваліфікацій працівників культури і всіх зацікавлених осіб. От, власне, в наших планах є виїзд у Миколаїв, Харків, Суми, Рівне, Чернівці, Івано-Франківськ для того, щоб підвищити кваліфікацію по написанню грантових заяв.

На жаль, маємо констатувати, що не всі області, хоча ми звертаємося до всіх обласних державних адміністрацій з пропозицією, що ми приїдемо,

відчитаємо і це має бути партнерська робота, але не всі відгукуються на наші пропозиції. Ну, їм, напевно, не на часі.

Важливий елемент, який ми здійснюємо, це заходи міжнародного характеру. Станом на даний момент домовленості є про продовження фінансування стипендій, резиденцій від таких країн, як Нідерланди і Люксембург. Перемовини йдуть про можливість підтримки і від інших країн. Але маємо проблему, тому що, власне, підтримка має здійснюватися з їхніх грантових установ на нашу грантову установу. Не дуже хочуть закордонні партнери з грантів на гранти. Їхнє бажання таке, що ми самі можемо провести гранти для українських митців.

І інша проблема, з якою ми стикаємося, з цим ми стикнулися, спілкуючись зі Швецією, що вони готові допомагати Україні, українській культурі, але на території Швеції. Тобто там, будь ласка, хай українські митці приїжджають на резиденції, на стипендії, але в Швецію, тобто щоб не заводити кошти і можливості в Україну.

Ще я хочу звернути увагу, що на даний момент нами відповідно до закону підготовлені пріоритети діяльності на наступний рік. Пріоритети надані на вичитку в Міністерство культури. Сподіваюсь, найближчим часом Міністерство культури вичитає і висловить свою думку щодо того проекту пріоритетів, який ми надали, і або погодить його або нам поверне на доопрацювання.

Шановні колеги, я дуже швидко спробував вам описати те, що ми робимо, чим займаємося. Якщо є у вас питання, будь ласка, задавайте, я з радістю надам вам відповідь.

ПОТУРАЄВ М.Р. По-перше, хочу подякувати пану Владиславу дуже, дійсно, цікава презентація і гарно зроблена. Я її вже дивився. Але ваші коментарі були дуже допоміжні в цьому сенсі.

Перед тим, як я подивлюся, в кого є піднята рука (так, бачу Ірину Мирославівну), свої дам коротко коментарі. Дуже-дуже коротко.

Щодо змін до законодавства. Ми пропонуємо вам відпрацювати їх разом з фахівцями міністерства і потім оптимально, щоб ми одразу були долучені до процесу, нам їх представити. Ми готові для цього зібрати окремий комітет. Значить, ви нам їх презентуєте і далі, значить, з нашими там пропозиціями, з додатками вже вирішимо, як їх проголосувати, власне або від міністерства реєструвати такий законопроект або від нас.

Ну тобто ми абсолютно на боці УКФ і готові сприяти. Бо я абсолютно, я з вами погоджуюсь, пане Владиславе, це зрозуміло, що ті речі, на яких ви нам наголошували, дійсно, мені здається, варто в законодавстві передбачити, тобто внести відповідні зміни.

Що стосується фінансування, давайте всі дивитись, на жаль, значить, тверезо на речі, наступний рік очікується для України важкий, і будемо сподіватись, переламний в цій війні, тому дійсно, з одного боку, всі наявні ресурси мають бути спрямовані на потреби національної оборони.

Завтра ми почнемо розглядати проект державного бюджету. Ще переговоримо з колегами з бюджетного комітету. Попередньо, на жаль, наші пропозиції були відхилені, але якщо ми, можливо, завтра дійдемо якоїсь згоди, то може все ж таки поставимо на голосування відповідну поправку, яка стосувалась саме додаткового фінансування УКФ. Хоча знову-таки не обіцяю, що вирішення буде позитивним, бо ми уже бачили, що гроші бюджетний комітет всі, які він міг знайти, він перекидав на потреби війська або потреби ветеранів, які демобілізовані через поранення важкі і так далі, тобто вочевидь такі дуже гострі і нагальні потреби.

Але, тим не менше, це не означає, що ми це питання завтра не підніmemo і не спробуємо, можливо, знайти якесь компромісне рішення.

БЕРКОВСЬКИЙ В.Г. Дякую. Я дякую всім.

ПОТУРАЄВ М.Р. Я бачу руку Ірина Мирославівна. Будь ласка, Ірино Мирославівно, вам слово.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Є вже звук?

ПОТУРАЄВ М.Р. Так, все добре. Вас чуємо, бачимо.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Дякую за презентацію, дякую за інформацію. Дуже цінуємо роботу Українського культурного фонду, вважаємо, що справді це така сучасна прогресивна і потрібна форма роботи, і вона є помітною. Особливо я в цьому році зауважила реалізацію проектів, які спрямовані на інклюзію, і за це велике вам спасибі.

Але в мене є кілька питань, зокрема перше питання. Скажіть, будь ласка, чи враховуєте ви у своїй роботі на наступний рік певні ювілеї, які будуть? І чи можемо ми розуміти, що на підтримку, скажімо, особливих таких ювілеїв, як от століття Українського радіо, буде якийсь чи лот, чи буде враховано, що це на загальнодержавному рівні потрібне таке відзначення?

Друге питання. Ми знаємо, що зараз повертаються ветерани війни і що вони шукають самореалізацію, але не мають можливостей достатніх. Чи не аналізували ви таку потребу і зокрема чи не думали про додатковий лот на підтримку ветеранської громади? От, можливо, чи це стипендіальні чи грантові програми в цьому напрямку?

І третє питання. Скажіть, будь ласка, ви зазначили про те, що передбачаєте певні кошти на дослідження, чи не буде це дублюватися уже з цією роботою, яку здійснюють в Міністерстві культури та інформаційної політики. Адже ми знаємо, що там така робота теж здійснюється. І чи не будемо ми от витратити даремно гроші? Хоча я вважаю, що, безперечно,

проаналізувавши ринок, будемо більш правильно і тверезо розуміти, як витратити гроші. Але все ж чи немає в цьому напрямку дублювання?

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Пане Владиславе, будь ласка.

БЕРКОВСЬКИЙ В.Г. Дякую, пані Ірино, за питання. По ювілеях. Ювілеї взагалі – це була підтримка в межах програми "Гранд подія" завжди. Але я перепрошую, у зв'язку з цим фінансуванням на ювілеї потрібно виділяти, за нашими підрахунками, от, власне, статистика показує, так, я скрізь базуюся на статистиці. Статистика показує, що для підтримки відзначення ювілеїв нам треба виділяти на один проект від 2-х до 3-4-х мільйонів гривень. Відповідно, я дуже перепрошую, шановні депутати, але в мене стоїть питання, чи підтримати один великий проект, який буде ювілейного характеру (і буде в нього один продукт) чи підтримати декілька потужних проектів, які можна запакувати під ювілей, але...

ПОТУРАЄВ М.Р. Я розумію, про що ви кажете.

БЕРКОВСЬКИЙ В.Г. Так. Тобто плюс іще нюанс є, ми конкурси проводимо, конкурси мають закінчитися в березні. Тобто в березні ми вже маємо викласти реєстр переможців. А у нас деякі з наших ювілеїв відбуваються і в наступні роки. Це з одного боку.

З другого боку, ми не можемо, і для мене це, наприклад, дуже боляче, наприклад, День соборності ніяким чином профінансувати, тому що він попадає у нас якраз на той зимовий період, коли у нас немає фінансування. І якраз вони попадають в той період, от про який я, власне, сказав – в оцей зимово-весняний період всі свята ми жодним чином не можемо

профінансувати. Але я думаю, що ми включимо в одну з програм просто як додаткову увагу, що підтримка ювілеїв, ювілейних дат, які визначені.

Щодо ветеранів. Щодо ветеранів у мене велике питання, тому що у нас є Український ветеранський фонд, і я насправді до сьогоднішнього дня не зовсім розумію, наскільки. Тобто мені потрібно як керівнику розуміти, що Український ветеранський фонд не здійснює підтримки ветеранів, їхніх культурно-мистецьких проєктів. Якщо так буде записано, Український культурний фонд включається і здійснює підтримку.

Станом на даний момент я не можу обґрунтувати і я боюся, щоб ми не попали в ситуацію, коли Український ветеранський фонд надає підтримку на культурно-мистецькі проєкти і Український культурний фонд надає. І нас не звинуватять, що ми просто робимо дубляж. Але, тим не менше українські ветерани мають право і можуть подаватися на стипендії для відновлення діяльності або для створення культурно-мистецьких проєктів. І наскільки я знаю, цього року якраз у нас на стипендії деякі ветерани подавалися, вигравали і на даний момент реалізують її.

Аналітика. Щодо аналітики. Звісно, що є побоювання дубляжу з Міністерством культури, але в будь-якому випадку перед оголошенням, безпосереднім оголошенням самої програми ми будемо консультуватися з Міністерством культури для того, щоб ті напрямки і ті теми, які необхідні для аналітики культури, не співпадали з тими напрямками або з тими темами, які здійснює Міністерство культури. А можливо Міністерство культури навпаки нам націлить і скаже, що ви зверніть увагу, ось нам потрібні ось ці і ці напрямки, які ми не можемо зробити. Принаймні Український культурний фонд до 2022 року включно саме таким чином і працював, тобто ми отримували інформацію про потребу тих напрямків, які можна підтримати за кошти Українського культурного фонду і які є необхідні для того, щоб створити нормальну дієву аналітику, вже на якій ми зможемо сформувати ті чи інші політичні рішення або звернутися до тих чи країн про допомогу.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую, пане Владиславе.

Я тоді попрошу колег із секретаріату помітити, щоб ми зробили звернення, тут треба просто уточнити, я думаю, що на міністерку з прав ветеранів пані Лапутіну з запитом про те, які програми фінансує Український ветеранський фонд, із уточнюючим запитанням: чи є там програми, які спрямовані на фінансування саме культурно-мистецької діяльності ветеранів війни? І тоді, маючи цю офіційну відповідь, ми зможемо відповідно, пане Владиславе, вам надати інформацію і далі будемо якось разом вирішувати, що це нам дає у відповідності до того, що вони нам скажуть.

Євгенія Михайлівна Кравчук.

КРАВЧУК Є.М. Дякую за презентацію. Чи ви хотіли ще щось відповісти, у вас діалог?

БЕРКОВСЬКИЙ В.Г. Я одну хотів фразу просто сказати, що у нас така співпраця, наприклад, є з Держкіно, коли чітко визначено, що сценарії Держкіно не підтримує фінансуванням, але Український культурний фонд підтримує сценарії. А от все інше кіновиробництво іде за підтримки Держкіно. Можливо таким чином вдасться це узгодити з Міністерством з питань ветеранів, що вони дадуть відповідь, що ось цей і ось цей напрямок вони не підтримують, це не є їхня зона підтримки. В такому випадку включиться Український культурний фонд.

Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Женю, ще у Ірини Мирославівни є якесь уточнення. Ну, я теж, пане Владислав, я хочу підтримати ремарку Ірини Мирославівни про те, що все ж таки оцю аналітичну роботу, абсолютно не виключаючи її необхідності, але я думаю, що її варто фінансувати тільки за тих умов, що ви

точно знаєте, переконані абсолютно в її доцільності, необхідності, актуальності от саме зараз. Бо дійсно в умовах нестачі ресурсів ясно, що можливо вам варто було би ці гроші перенаправити на інші грантові програми.

БЕРКОВСЬКИЙ В.Г. Ну, ми ці кошти зараз, в даний момент, ведемо перемовини з партнерами, які зацікавлені в тому, щоб здійснити дослідження. Наприклад, в цьому році з Британською Радою ми провели дослідження про авторські права, вони профінансували. І зараз ведемо знову ж перемовини і пропонуємо певні аналітичні теми, щоб вони дофінансували і ми їх тут провели.

ПОТУРАЄВ М.Р. Це змінює справу, звичайно. Тому що ми добре розуміємо, що вони фінансуються тільки те, що вони вважають за доцільне. І якщо так, то, в принципі, частково це питання знімається, але, тим не менше, майте, будь ласка, на увазі те, що ми зазначили. Хоча ясно, що за умов фінансування зовнішнього або там переважно зовнішнього, то чому ні, це точно не буде зайвим.

Ірино Мирославівно, у вас була там ще якась репліка чи може вже передавати слово Євгенії Михайлівні? А, все, зрозумів.

Євгеніє Михайлівно, будь ласка.

КРАВЧУК Є.М. Знаєте, мені нагадує наша розмова, як ми маємо п'ятьма хлібинами і двома рибинами нагодувати нашу спільноту. Але якраз варіант може бути більше залученість органів місцевої влади до співфінансування, якщо вони розуміють, що це є там вплине позитивно якимось на настрої громади, що це потрібно цій громаді.

Чи є якась, я не знаю, хоча б приблизна статистика, скільки проектів ви фінансуєте на 100 відсотків, вони залежать тільки від вашого

фінансування, і скільки проектів і які типи проектів? Може, ми як депутати, які працюють в регіонах, що заохочує місцеву владу до співфінансування. Які типи, які проекти, де ви частково фінансуєте?

БЕРКОВСЬКИЙ В.Г. Дякую, пані Євгеніє, за питання. Хочу сказати, що в 22-му році нами була запланована дуже цікава, вона, на жаль, не змогла реалізуватись з об'єктивних причин, підхід – це співфінансування з місцевими органами влади. У нас було підписано 3 договори про співфінансування – це місто Одеса, місто Дніпро і місто Чернівці як пілотні, де мало бути фінансування 50 на 50. Наприклад, 5 мільйонів з бюджету міста Чернівці, 5 мільйонів з бюджету Українського культурного фонду.

Ну ми ще не знали на той момент, що в нас почнеться повномасштабне вторгнення і цей десятимільйонний грант, грантова програма, мала реалізовуватись виключно в місті Чернівці для чернівецької громади і для чернівецьких митців.

Так само в Одесі і найбільше був Дніпро, який запропонував співфінансування в розмірі 20 мільйонів гривень. Там взагалі мала бути сорокамільйонна програма і це мав бути "вау-вау". Не вдалось. Але, тим не менше, на сьогоднішній день ми тримаємо це на меті і якби дістати більше фінансування, звісно, що ми би ввійшли і відновили цю програму. Поки що я не можу говорити, тому що я не готовий взяти на себе відповідальність виймати гроші з програм і доспівфінансовувати інших. Це перше.

Друге. На сьогоднішній день повністю стовідсотково Український культурний фонд профінансував 94,5 відсотки проектів – це повноцінне фінансування Українського культурного фонду. Всі інші дофінансовані на 10-15-20 відсотків від інших. На жаль, "злетів" проект міста Дніпро, вони відмовились від реалізації його. Там мало бути співфінансування на рівні близько 2 мільйонів від Українського культурного фонду і 3 мільйони від

міста Дніпро. Але з об'єктивних причин вони просто відмовились, в самий останній момент зняли.

Тому ми працюємо і ми готові працювати з місцевими органами влади. Власне, я під час всіх своїх візитів по областях про це напряду кажу: "Ми готові, будь ласка, давайте разом спільно створювати". Аби було бажання зі сторони місцевої влади. На жаль, вибачте, я відверто і критично кажу, що великого бажання від місцевої влади я особисто не побачив. Хоча я веду перемовини і приїжджаю, і зустрічаюся, і пропоную. Але, на жаль.

Ну, не знаю, чи, може, я не настільки аж переконливий чи, можливо, я не такі суми грошей пропоную їм. Тому що коли ми говоримо з місцевими органами влади про співпрацю, вона в них розуміється тільки в одному розумінні: будуть наші проекти, от ви наші проекти будете фінансувати. Я говорю: "Ні, у нас йде конкурс. Ви подаєтесь на конкурс і в конкурсі виграють найкращі". "Тоді нам нецікаво". Тому що всі хочуть безпосередньо просувувати свої проекти. Вибачте, що я вже так відверто говорю.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякуємо за відвертість. Воно, в принципі, зрозуміло.

БЕРКОВСЬКИЙ В.Г. Всі розуміють, що воно так і є.

ПОТУРАЄВ М.Р. Зрозуміло і передбачувано, але трохи сумно, звичайно, що такі старі погляди зберігаються.

Ну, тим не менше, у нас є депутати-мажоритарники і не лише, є списочники, які займаються певними територіями. То може ми в цьому візьмемо участь – в переконуванні необхідності таких колоборацій.

БЕРКОВСЬКИЙ В.Г. Микито Руслановичу, шановні депутати, я, власне, і подав вам карту в презентації, щоб ви побачили те, з яких областей найменше подається і найменше виграє, щоб ви як мажоритарники або які

працюють зі своїми, будь ласка, відпрацюйте. Прості речі, тобто мені потрібно дві речі: або вони нас "замовляють", вибачте, що я так кажу, тобто запрошують, щоб ми приїхали туди до них і відчитали. Ми приїдемо, проведемо, навчимо.

Наприклад, як Суми зробили: запросили, ми приїхали, з їхньою агенцією регіонального розвитку навчили і вже на наступний конкурс у них подалося в два рази більше заяв, з одного боку.

А з другого боку, щоб і вони якось зацікавлювали, поширювали інформацію про безпосередньо наші конкурси і проекти. Тому що безпосередньо тиждень назад ми були на засіданні бібліотечної асоціації і безпосередньо бібліотеки скаржаться на те, що до них не доходить інформація про конкурси, які організовують, які ми розсилаємо на обласні державні або обласні військові адміністрації, на районні адміністрації про те, що. Тобто тут вже недоопрацювання зі сторони районних чи обласних відділів культури. Ну я не кажу - всі, ну окремі десь хтось недопрацьовує і не поширює інформацію.

ПОТУРАЄВ М.Р. Добре. Тоді нам, думаю, що треба звернутися, знову-таки прошу Віталія Бабенка, щоб ми зробили окремого листа на тимчасового виконувача обов'язки Міністра культури та інформаційної політики з проханням активізувати роботу з доведення інформації про діяльність УКФ через, власне, свою вертикаль відділів.

БЕРКОВСЬКИЙ В.Г. Ми безпосередньо, Міністерство подає постійну інформацію, тобто тут не можна сказати, що міністерство недопрацьовує, міністерство активне, навпаки активне постійно. Це на місцях.

ПОТУРАЄВ М.Р. Це на місцях. Ясно.

_____ . В мене ще пропозиція тоді може налагодити контакти, це наші колеги з Комітету державлади можуть допомогти, із асоціаціями ОТГ. Бо це як ще паралельне джерело інформування і вони там мотивовані, особливо якщо мова йде про невеликі громади. Бо, чесно кажучи, у великих міст і так великі бюджети, і в них там і фахівці є, які там моніторять, і так далі. А от невеликі громади, вони або працюють, ну там якийсь є менеджер, який допомагає кільком громадам з регіону, так, кластер. І з цими асоціаціями також можна працювати...

ПОТУРАЄВ М.Р. Ну це точно слухна пропозиція. Я думаю, що ми допоможемо вам контактувати з відповідними асоціаціями. І вони ж збираються особисто і онлайн, то, може, ми їм запропонуємо, щоб ви зробили там у них презентацію, щоб вони знали, що у них є така можливість, якщо вони будуть подаватися. Ну так, це такі горизонтальні зв'язки, які варто щоб у вас теж були.

У мене є коротке запитання, колеги, я не бачу більше піднятих рук, запитання коротеньке, на закінчення. Скажіть, будь ласка, пане Владиславе, оці от проекти з оцифровки об'єктів культурної спадщини, ну ясно, що там не все відповідає. Але от такі об'єкти як от та сама церква, яку оцифровували. А чи немає у нас якогось консолідованого в країні ресурсу, де можна було б зайти і подивитися на ці всі оцифровки? Чи вони "розсмикані", так би мовити, по місцевих ресурсах?

БЕРКОВСЬКИЙ В.Г. Станом на сьогоднішній день ми маємо колосальну з цим проблему, яка пов'язана, перше, з відсутністю єдиного стандарту до оцифровки. Цього немає і я це питання піднімаю вже другий рік.

Тобто у нас є стандарт оцифровки, наприклад, для архівних документів, він є затверджений. Щодо інших стандартів є велика біда. І

відповідно ресурс, на якому зобов'язані були б виставляти свої відскановані матеріали всі, хто беруть участь в програмі, на жаль, на сьогоднішній день відсутні. Або, можливо, я просто не знаю, він невідомий. Може, він день на папері існує. Ну я не знаю про такий.

ПОТУРАЄВ М.Р. На папері він нікому непотрібний. Тому що це має бути або якийсь ресурс МКІП або якийсь ресурс ДАРТ, щоб люди хоча б могли побачити на власні очі ці роботи.

До речі, Ірино Мирославівно, якщо ви ще на зв'язку? Може подумати про те, щоб громада, куди ми з вами разом їздили, подала би на оцифровку найстаршого в Україні костелу? Бо мало того, що його немає в оцифрованому вигляді, про нього ж взагалі ніхто, крім тих, хто там був, не знає. У нас є костел просто, пане Владиславе, 1402 року побудований.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Да, в Олиці.

ПОТУРАЄВ М.Р. Да, в Олиці. Це просто з власних, знаєте, вражень. І питання у мене було з власного досвіду.

БЕРКОВСЬКИЙ В.Г. Колеги, у мене взагалі божевільна ідея. Ну я ж просто не проектний менеджер, організатор. І я часом дивлюся, мені болить просто. От дивіться, в Україні на сьогоднішній день є близько 2 тисяч або залишків, або в наявності фортеці, замки різного періоду. Ну, оцифрувати, створити 3D-моделі, створити єдиний ресурс, на якому представити. І це – вау! Палаці. У нас є певна кількість палаців. Мова йде не про сотні, мова йде про тисячі. Вони в різному стані збережені, але це теж міг би бути який-небудь проект.

У нас є костели, у нас є церкви. Наприклад, проект дерев'яних церков України. Його теж мав би хтось зробити, взяти який-небудь проект. Єдине,

що я зі своєї сторони бачу це все, але ж я не проектний менеджер, я не можу реалізувати, я можу тільки, як кажуть, з подихом думати про те, що є.

Але ось у нас божевільна ідея з'явилася, яку ми будемо пробувати в цьому році створити – це лот розрахований, про який я вам вже говорив, на дизайн і моду. Лот, на який надихнув нас Фонд перформативного мистецтва і дизайну Нідерландів. Вони проекти, до яких залучають архітекторів щодо того, щоб вони створили проекти їхнього бачення: як пристосовувати певні об'єкти культурної спадщини, як їх пристосовувати або відновлювати, як їх пристосовувати до того, щоб вони стали туристичними об'єктами, або бізнесовими об'єктами, або іншими об'єктами. І саме основне, що це не є архітектурні органи, тобто ті, які передбачають будівлю, а це радше мистецьке бачення, як би воно могло виглядати, якби.

І наша така божевільна ідея, якщо все вдасться, і мої колеги з Наглядової ради і дирекції підтримають мене, то ми запровадимо цей лот і потім в кінці 24 року, напевно, зробимо виставку з цими проектами для того, щоб можна було показати, а отак би ми бачили Україну, її об'єкти з мистецької точки зору, як би вони виглядали. Можливо тоді би вже хтось з архітекторів, можливо хтось з закордонних спонсорів взявся і для них вже далі розробляти архітектурні проекти.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую.

Ну що, колеги, будемо на цьому дякувати пану Владиславу за таку чудову і змістовну презентацію, за розмову відверту і фахову. Раді були вас бачити як завжди.

Значить, колеги, хто в Zoom ще залишився, дякую за участь. На цьому засідання буде закрито. Завтра, оскільки ми вичерпали питання, ми засідання проводити не будемо. І відповідно прошу Віталія Бабенко проінформує всіх членів комітету в загальному чаті, що завтра засідання відміняється, оскільки ми сьогодні вичерпали всі питання в тому числі і завтрашнього дня.

Ірино Мирославівно, будь ласка.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Пане голово, я би хотіла принагідно, оскільки вже прозвучала тема ювілеїв, з-поміж усіх важливих на наступний рік – це століття Українського радіо, і ми розуміємо, що це той ювілей, до якого готуватись треба заздалегідь. Прошу вас... щоб ми на базі підкомітету профільного підготували пропозиції спільно з Українським радіо щодо відзначення наступного року. Тому що поки ми підготуємо постанову, запустимо, то це буде тривалий час. Це треба заздалегідь готувати.

ПОТУРАЄВ М.Р. Дякую. Звичайно, давайте збирати підкомітет, давайте залучати НСТУ і готуватись до відзначення цієї важливої дійсно події.

КОНСТАНКЕВИЧ І.М. Дякую.

ПОТУРАЄВ М.Р. Домовились.

Отже, колеги, члени комітету до завтра. Всі працівники секретаріату, дякую за роботу. І всі запрошені, дякую за те, що приєдналися. Засідання комітету оголошую закритим.

До побачення.